

GENT
OPINIÓ
CULTURA
MOIANÈS
POLÍTICA
CRÒNICA

La Tosca

MOIÀ Desembre 2024

núm. 829

Pisos de lloguer, un drama soterrat

Acaben les obres de rehabilitació del parc de Moià
Jornades d'Arqueologia, a Les Faixes
Dolors Picanyol i Pilar Valldeoriola,
cara de l'ajuntament

Escorxador Comarcal del Moianès

Zona Industrial
Avda. del Prat, s/n
08180 MOIÀ

Tel. / Fax 93 820 80 84
Mòbil 608 44 21 87
Partic. 93 830 09 20

ASSOCIACIÓ CULTURAL MODILIANUM

**Ja a la venda
el Calendari
Modilianum 2025
amb fotos històriques
de Moia**

www.modilianum.org

EDITORIAL

Sense habitatges de lloguer

Encetem l'editorial amb un missatge de solidaritat i suport a la gent del País Valencià pels estralls soferts en els aiguats del 29 d'octubre. Les pèrdues humanes i materials fan esgarriar, com ho fa pensar que, amb una millor planificació urbanística i d'infraestructures i, en aquest cas, amb decisions diligents en emergències i protecció civil, es podia haver mitigat la commoció. Al Moianès, els mapes de protecció civil mostren una comarca força exempta de riscos, pel que fa a inundacions. Aquesta calamitat ens alerta que, quan es parla de models de creixement, no es tracta de discussions acadèmiques i que les decisions preses —o que es deixen de prendre— repercuteixen en les nostres vides presents i futures.

Com LA TOSCA ja havia informat en l'etapa final de la pandèmia del covid, al Moianès, i específicament a Moià, hi ha una mancança acusada en el mercat de lloguer. Que a la nostra vila hi hagi unes cinc-cents persones buscant un habitatge de lloguer —que no troben— és una mostra clara d'aquesta limitació. El passat octubre, Castellterçol i Moià van entrar en la llista de zones de mercat residencial tensionat. Això comporta introduir topalls en el preu de lloguer, que queden regulats per la Llei. Catalunya, amb aquesta decisió, és la primera comunitat que fa efectives les disposicions de la Llei de l'habitatge a l'Estat espanyol. La Generalitat també ha anunciat que l'ampliació del parc d'habitatge públic serà el projecte prioritari d'aquesta legislatura.

Tal com es pot comprovar a l'interior de la revista, el govern autònom català haurà dedicat aquest 2024 gairebé mig milió d'euros per a ajudar a pagar el lloguer a famílies del Moianès (338.000 a persones empadronades a Moià), que corresponen a 243 expedients gestionats pel Consell Comarcal del Moianès. El mateix consell té oberta una convocatòria per a propietaris que vulguin posar habitatges a lloguer, facilitant l'elaboració de la cèdula d'habitabilitat, el certificat d'eficiència energètica, una bonificació de l'IBI i altres línies de suport i garantia.

En el cas de Moià, la població d'origen migrant és la més perjudicada per la manca d'oferta de lloguer, perquè, a la vulnerabilitat, s'hi afegeix que els propietaris opten per un perfil de gent en detriment d'altres. Malgrat l'increment de població (957 persones entre el 2010 i el 2023), s'inicien ben poques edificacions. Amb l'increment del preu dels materials és més rendible invertir en llocs on el lloguer és encara més elevat i tampoc no hi ajuda la situació urbanística de moltes zones de Moià, que genera inseguretat jurídica.

Acabada la Segona Guerra Mundial va aprovar-se la Declaració Universal dels Drets Humans, que inclou el dret a l'habitatge. Sense accés a un habitatge adequat, es dinamiten els pilars de l'estat del benestar, amb els fonaments prou malmesos, amb l'hegemonia cultural d'unes idees i valors del tot contraris a la democràcia social.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
El lloguer de pisos a Mojà: un drama soterrat. <i>E. Altarriba</i>	5
Oficina Local d'Habitatge del Moianès. <i>Consell Comarcal</i>	10
Acaben les obres de rehabilitació... <i>X. Serrano</i>	11
Jornada central pel Decreixement al Moianès. <i>R. Portet</i>	14
Opinió	15
No fer res, o no deixar fer res, no és ... <i>J. Capdevila</i>	15
Actes i esdeveniments	16
«Gratia Dei», espectacle trencador i incòmode. <i>G. Soler</i>	16
Les entitats informen	18
VII Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central. <i>Museu M.</i>	18
Entrevista a Marta Fàbrega, Museu de Mojà. <i>R. Pujol</i>	21
Iniciatives per a l'aprenentatge ... <i>R. de la Sierra</i>	23
Biblioteca Municipal 1 d'Octubre	24
Moianès	29
Notes terçolenques. <i>R. Puig</i>	29
Oló de Lletres 2024. <i>J. Canamasas</i>	30
De fora estant	32
Reconeixements professionals	32
Perfils	33
Dolors Picanyol i Pilar Valldeoriola, la cara ... <i>J. Font</i>	33
Finestra oberta	36
Natsumi Kaihara. Fermall de la sèrie «No obstant»	36
Esports	38
Una nova temporada, més i millor! <i>C.E. Mojà</i>	38
Lletres	40
A propòsit de les Jornades d'Arqueologia. <i>M. Baqués</i>	40
Una mica d'història	42
L'avi, Oleguer Mas Comellas, conegut com... <i>J. Fonts</i>	42
Publicacions	44
Breus	46
Moviment demogràfic / Necrològiques	47
Dades meteorològiques	50

Fot. E. Altarriba

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Mojà · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Eduard Altarriba, Àlícia Arisa, Neus P. Cirera, Jaume Clarà, Josep Font, Cristina Forcada, M. Carme Muñoz, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaix
Administració: Eduard Gómez
Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació — Impressió: Winihard Gràfics, Mojà
DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 5'0 euros

Edita:
ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

Amb el suport de:
Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Ajuntament
de Mojà

LA TOSCA és membre de:

ACPC
Associació Catalana
de la Premsa Comarcal

VIDA MUNICIPAL

El lloguer de pisos a Moià: un drama soterrat

Eduard Altarriba

Només cal fer un petit experiment: entrar als cercadors més utilitzats i fer una cerca dels pisos de lloguer que hi ha a Moià. El resultat a Idealista és zero i a Habitatia tot just un parell (per cert, segons el cercador d'aquest portal encara som de la comarca del Bages). L'explicació és ben senzilla i me la dona Alba Creus, de la immobiliària Finca't: ells no publiquen anuncis perquè tenen una llista d'espera que gairebé arriba a cinc-centes persones. Sí, aquesta és la xifra. **Hi ha cinc-centes persones cercant un lloguer a Moià**, cercant una casa on poder establir-se amb la seva família.

L'oficina de Finca't és a l'avinguda de la Vila. Fa gairebé dues dècades que treballen el mercat immobiliari de la comarca

i, com a tals, són testimonis de primera mà d'aquest drama soterrat. És un tema que els preocupa i que preocupa. De fet, feia poc havien redactat un petit informe sobre la situació de l'habitatge de lloguer al Moianès per a fer cinc cèntims de l'estat de la qüestió a l'ajuntament i a la CUP. Un informe, matisa l'Alba, que s'ha d'actualitzar, perquè des del passat 9 d'octubre **Moià es considera zona de mercat residencial tensionat** i, com a tal, els preus del lloguer estan regulats per llei.

Anem a pams. Moià, per sort, queda relativament allunyat dels excessos turístics que rebenten el mercat de l'habitatge en molts punts de la costa i del Pirineu, però això no vol dir que quedem exempts de les fluctuacions del mercat immobiliari

Solar buit i edificis a la zona de la carretera de Manresa (fot. E. Altarriba)

que, com una taca d'oli, es va estenent ja sigui pels preus a l'alça, ja sigui perquè en els darrers anys centenars de persones s'han establert al Moianès provinents tant de l'àrea metropolitana com de països extracomunitaris. Tot plegat s'ha anat traduint en un augment sostingut en els preus del lloguer, que en la darrera dècada han augmentat un 40% situant-se en una mitjana de 557 euros.

Una de les eines generades des del govern espanyol per mirar de posar una mica d'ordre al daltabaix del mercat immobiliari és l'índex de preus de lloguer d'habitatge, que estableix uns preus màxim i mínim en el lloguer d'un immoble segons una sèrie de paràmetres (zona, metres quadrats, eficiència energètica, etc.). Aquest índex, que a l'Estat té caràcter orientatiu (i, per tant, tothom l'ignora), en el cas de Catalunya, des del passat 16 de març, constitueix un topall obligatori en els preus de lloguer en les zones declarades de mercat residencial tensionat.

Per zona tensada s'entén aquella en què el cost mitjà de la hipoteca o el lloguer, juntament amb les despeses i els subministraments bàsics, excedeix el 30% de la renda mitjana de les llars a la zona i/o on el preu de compra o lloguer han experimentat un creixement acumulat d'almenys tres punts percentuals en els darrers cinc anys per sobre de l'IPC de la comunitat autònoma. Correspon a la Generalitat declarar quines són les zones tensades de Catalunya. En un primer moment, Moià va quedar exclosa d'aquesta declaració, però des del propassat 9 d'octubre va entrar-hi en una segona tongada conjuntament amb Castellterçol. Per tant, des de fa poc més d'un mes, **tant a Moià com a Castellterçol, el preu dels lloguers està regulat per la llei.**

Aquest topall en el preu del lloguer afecta poc o molt tots els propietaris, però sobretot els anomenats *grans teni-*

Pisos de cal Comadran (fot. E. Altarriba)

dors. S'entén com a gran tenidor aquella empresa o particular que té més de deu habitatges en propietat o bé cinc habitatges en una zona tensada, com és el cas que ens ocupa. Així, si el propietari és un gran tenidor, ha d'aplicar tant sí com no el preu més baix entre el topall indicat per l'índex de referència o el preu del lloguer anterior. Ara bé, si el propietari no entra en aquesta categoria tampoc no n'està exempt: en cas que l'habitatge no hagi estat llogat abans, el preu haurà de fer servir l'índex, mentre que, si ja ha estat llogat, podrà mantenir el preu (però no augmentar-lo). Segons comenta l'Alba, però, és una regulació que té les seves incongruències i en alguns aspectes és positiu, però en d'altres pot ser injust. Per exemple, els petits propietaris que havien establert un preu més moderat, ara no podran apujar-lo, mentre que els que havien estirat la corda posant un preu elevat podran mantenir-lo. Però per als grans tenidors sí que li sembla positiu, ja que s'aplicarà un preu regulat que segurament, en cas que ja existeixi un lloguer en curs molt elevat, previsiblement serà a la baixa. Evidentment, no tots els propietaris estan contents amb aquesta regulació, i

sembla que alguns opten per «fer-ho a la seva manera».

Sigui com sigui, més enllà d'aquest topall en els preus del lloguer, el problema de Moià és que, senzillament, no hi ha pisos de lloguer. Quedo amb la Berta en un bar de la plaça del Colom. A fora l'hivern ja treu el cap i ella passeja una panxa de nou mesos. «Fa mesos que busco pis —em comenta— i amb tot aquest temps tan sols he fet una visita. I això que quan vaig començar a buscar tenia una nòmina i una situació molt més estable que ara...» Viu sola i ha tingut un daltabaix laboral. Les seves possibilitats a ser tinguda en compte en alguna de les escasses opcions de lloguer que, amb comptagotes, arriben a les immobiliàries, s'han vist dràsticament reduïdes. I això que la Berta és del poble de tota la vida, és molt activa en la vida social i té una xarxa familiar i de contactes, cosa que no tothom pot dir. L'Alba explica que **la gran perjudicada d'aquesta crisi és la població migrant**. «Hi ha persones que fa mesos, anys i tot, que esperen. I s'enfaden amb nosaltres, però no hi tenim la culpa. Ja mirem de fer una feina d'intermediació amb els propietaris, però sempre opten per un cert perfil de gent en detriment d'altres.»

El cas és que **fa anys que no es construeix habitatge a Moià** i, en conseqüència, no hi ha una borsa de pisos susceptibles d'entrar en el mercat de lloguer. La gent que té un habitatge llogat, veient el panorama, no es mou si no és per algun imperatiu. Però moltes persones necessiten accedir a un habitatge: joves, persones que se separen, gent que vol establir-se a Moià... De fet, la població de la vila ha anat creixent (dels 5.713 habitants del 2010 als 6.670 del 2023) però no ho ha fet en la mateixa mesura el parc habitacional. Fa uns tres anys es van rehabilitar i posar en lloguer els pisos de cal Comadran que s'havien quedat a mig fer

arran de la crisi immobiliària, però va ser la darrera entrada de rellevància de pisos en el mercat. «El vam omplir de seguida —em comenta l'Alba, que va estar implicada en l'operació— i si hi hagués hagut un altre edifici, segur que també l'hauríem omplert.»

Per què ningú no vol construir a Moià si hi ha aquesta gran demanda d'habitatge? Segons Finca't, el preu del totxo, és a dir, dels materials, ha pujat molt, i tant per tant les empreses prefereixen construir en zones on el preu del lloguer sigui més elevat per tal de treure un rendiment superior de la inversió. També aquests preus elevats dels materials fan que els petits constructors locals no es decideixin a tirar endavant iniciatives, sigui nova construcció o rehabilitació d'edificis. Tampoc no hi ajuda el guirigall urbanístic acumulat al poble, que, segons l'Alba, ha desanimat les prospeccions sobre la zona per part d'algunes promotores. El cas és que ara per ara ningú, ni en el sector públic ni en el sector privat, no fa obra nova que pugui cobrir la demanda de pisos de lloguer, deixant un buit que fa palesa la concepció rendibilista del mercat immobiliari. Una altra cosa és la venda d'habitatge, que sí que té una certa vitalitat i, de fet, constitueix un refugi per a famílies que no troben lloguer i que, evidentment, tenen els recursos necessaris per a accedir a una hipoteca. Fet i fet, invertir en una llar i esdevenir propietari és una opció molt vàlida que compta també amb línies d'ajuda específiques per part de les administracions.

D'on podem treure prou habitatge per a pal·liar la demanda de lloguer? L'any 2019 el Consell Comarcal va fer un estudi que xifrava els habitatges buits a Moià en 747. Des del 2019 fins ara, segur que les dades han variat, però sens dubte ens indiquen que hi pot haver un parc d'habitatge que, per algun motiu o altre, està infrautilitzat. De fet, és la dada que

també recull el Programa d'Actuació Municipal d'Habitatge (PAMH) elaborat l'any 2022 per tal de pautar les polítiques habitacionals de l'ajuntament. Em reuneixo amb Xavi Bach, regidor municipal i conseller comarcal d'Habitatge, a la sala vermella de la casa de la vila. Val a dir que en aquest consistori la cartera d'Urbanisme, projectes i obres, llicències i legalitat urbanística és ostentada per l'alcalde, però el Xavi, com a conseller, està al cas de la problemàtica que tractem.

Li pregunto per les cases buides i la implementació de les polítiques d'habitatge recollides en el document esmentat. Em dona una dada una mica actualitzada: hi ha **77 habitatges buits de grans tenidors** a Moià segons dades oficials del Registre d'habitatges buits i d'habitatges ocupats sense títol habilitant de la Generalitat de Catalunya. Matisa, però, que no vol dir que siguin pisos que puguin entrar de forma immediata en el mercat, ja que alguns són obres inacabades o que necessiten rehabilitació. En aquest sentit, des de Finca't havien fet també una bustiada per tot el Moianès oferint assessorament per a rehabilitar i posar al mercat pisos en desús, però la resposta havia estat nul·la. És cert que una de les accions previstes en el PAMH és incrementar l'IBI per a aquells tenidors que tinguin habitatges buits; ara bé, el Xavi comenta que el paper ho aguanta tot, però que a l'hora de la veritat un increment de l'IBI per a un banc o un fons voltor no farà gaire efecte i aposta més per una negociació.

Precisament per tal de fer aflorar tot aquest habitatge infrautilitzat i donar opcions als més vulnerables, des de l'Oficina Local d'Habitatge i des del Consell Comarcal es va impulsar una borsa d'habitatge de lloguer assequible. Es tracta de donar garanties de cobrament per part de l'administració als propietaris, així com assessorament, ajuts i incentius. En el

moment de redactar aquestes línies rebo un *mail* amb una convocatòria d'ajuts extraordinaris (cèdula d'habitabilitat, certificat d'eficiència energètica, IBI subvencionat, etc.) per a aquells habitatges que vulguin entrar a formar part de la borsa amb un termini de fins al 5 de desembre. Però sembla que aquesta iniciativa, de moment, ha tingut un èxit relatiu, ja que ara per ara la borsa del Consell Comarcal gestiona molts menys habitatges dels que voldrien.

Respecte a la creació d'habitatge públic, és clar que l'anunci estel·lar del president Illa de crear 50.0000 pisos públics encara no s'ha concretat a nivell de l'àmbit local. Segons comenta el Xavi, s'ha aprovat el pla sectorial d'habitatge de Catalunya, que classifica els municipis en funció del frau de tensió, i nosaltres estem a la tercera categoria, Castellterçol a la quarta i la resta de municipis del Moianès són rurals. Vaja, que no figurem en la llista de prioritats de l'administració catalana. En tot cas **l'ajuntament té un modest parc d'habitatge públic compost per divuit residències de titularitat municipal**, la majoria de les quals s'ubiquen als dos blocs de pisos situats al carrer Miquel Martí i Pol que, superades algunes deficiències legals, fa anys s'estan rehabilitant en successives fases pautades per l'accés a subvencions. Sigui com sigui, sobre aquests habitatges de l'ajuntament, conjuntament amb algun altre del Consell Comarcal, s'està preparant un reglament per a posar-los en lloguer social i per a joves. Però no pas tots: alguns ja tenen llogaters i d'altres es reserven per a pisos tutelats o per a emergències.

Un altre edifici que l'administració local també podria posar al mercat és l'antiga caserna de la guàrdia civil, que durant dècades ha restat empantanegada en procediments legals i, ara per ara, presenta un estat de degradació molt avan-

çat. Segons explica el Xavi, volen rehabilitar l'edifici per fer-ne habitatge social i per a joves i, a més, la intenció és que sigui gestionat des de l'ajuntament. S'havia parlat d'una intervenció de l'Incasol o d'una cooperativa d'habitatge amb Sostre Cívic, però el cert és que, ara per ara, no hi ha res concret a explicar.

Em queda clar que des de les administracions locals van fent; però, llastats com estan per la paperassa i la manca de recursos tècnics, no tenen capacitat per a resoldre el problema a curt o mitjà termini. De totes maneres, el regidor i conseller manté un punt optimista: «Tenim un centre històric en bon estat, som una zona dinàmica i encara tenim espai dins de la zona urbana per a seguir creixent.» També explica que s'ha reforçat l'àrea tècnica amb una nova arquitecta i personal amb formació jurídica, i que s'està estudiant opcions com la *masoveria urbana*.

La Berta em comenta que té poques opcions: comprar o marxar del poble o fins i tot de la comarca. M'acomio d'ella desitjant-li sort en el part. Com ella, centenars de famílies cerquen un lloc on viure, una llar. Davant els plans d'expansió del polígon i la indústria associada a l'escorxador, és lícit preguntar-se on viuran els treballadors que puguin arribar al poble. De la mateixa manera que és lícit preguntar-se com volem continuar creixent (si és que volem continuar creixent) per trobar aquell difícil equilibri entre les necessitats de la gent, les dinàmiques del mercat, les variables demogràfiques i la voluntat de preservar l'entorn i el patrimoni. El tema de l'habitatge no és privatiu de Moià: són moltes les zones del país, fins i tot d'Europa, que s'enfronten amb problemes similars o pitjors, però tot plegat potser ens hauria de fer reflexionar sobre quin model de poble i de país volem.

Blocs de pisos propietat de l'ajuntament al carrer Martí i Pol, en procés de rehabilitació (fot. E. Altarriba)

Oficina Local d'Habitatge del Moianès

Consell Comarcal del Moianès

Les oficines locals d'habitatge són òrgans de les administracions locals que s'estableixen en els diferents àmbits territorials mitjançant conveni amb l'Agència de l'Habitatge de Catalunya, amb la finalitat d'acostar les gestions i els serveis de l'habitatge als ciutadans.

L'Oficina Local d'Habitatge (OLH) és un servei gratuït del Consell Comarcal del Moianès que funciona des de l'any 2006 i que es desplaça pels municipis de la comarca per informar i assessorar la ciutadania sobre totes les matèries relacionades amb l'habitatge, incloent-hi les línies d'ajut del Pla del Dret a l'Habitatge vigent.

Quins serveis ofereix?

- Borsa de mediació per al lloguer social.
- Inscripcions en el registre de sol·licitants d'habitatges amb protecció oficial (HPO).
- Ajuts per al pagament del lloguer.
- Ajuts per a la rehabilitació d'edificis d'ús residencial.
- Cèdules d'habitabilitat.
- Servei d'orientació jurídica (SOJ).
- Servei d'intermediació d'habitatge.

Borsa de mediació per al lloguer social

La Xarxa de mediació per al lloguer social s'inclou en el Decret 75/2014, de 27 de maig, del Pla per al dret a l'habitatge i té com a objectiu principal facilitar l'accés a un habitatge de lloguer digne. La Xarxa és un sistema de mediació en el mercat immobiliari que vol augmentar l'oferta de lloguer a preus moderats, donant seguretat i garanties als propietaris i assessorant els llogaters, i al mateix temps mobilitzar el parc de pisos desocupats.

El Consell Comarcal del Moianès ha obert, per cinquè any, la convocatòria d'ajuts per a incentivar propietaris d'habitatges a posar-los a la borsa de lloguer social de l'OLH Moianès: convocatòria per a la concessió de l'atorgament d'ajuts extraordinaris als propietaris que tinguin o desitgin incloure el seu habitatge a la borsa de mediació per al lloguer social l'any 2024. En aquest cas, s'ha subvencionat la realització de la cèdula d'habitabilitat, el certificat d'eficiència energètica i una bonificació de l'import de l'IBI i altres conceptes vinculats a l'habitatge. El termini per a presentar sol·licituds acaba el 5 de desembre.

Municipi	Sol·licituds tramitades	Expedients favorables	Import total
Calders	7	4	7.834,44 €
Castellcir	10	9	16.274,76 €
Castellterçol	70	46	88.668,43 €
Collsuspina	0	0	0,00 €
l'Estany	7	2	4.467,20 €
Granera	0	0	0,00 €
Moià	206	171	338.244,64 €
Monistrol de Calders	5	3	3.732,00 €
Sant Quirze Safaja	2	2	4.020,00 €
Santa Maria d'Oló	6	6	8.762,80 €
TOTAL	313	243	472.004,27 €

Ajuts concedits per l'Agència d'Habitatge de Catalunya per al pagament del lloguer i tramitats pel Consell Comarcal del Moianès (2024)

Acaben les obres de rehabilitació i conservació del parc

Xavier Serrano de Sebastián

Ja han acabat les obres corresponents als projectes realitzats dins la concessió de la subvenció sobre béns immobles d'interès cultural atorgada per la Generalitat de Catalunya l'any 2022. Tots dos projectes, així com el pla de rehabilitació del parc redactat anteriorment, responen als mateixos criteris: mantenir els elements originaris o rellevants del recinte, la seva relació, i millorar-los i emfatitzar-los; al mateix temps, modernitzar el parc com a equipament modern on poder desenvolupar tota mena d'actes, fires i esdeveniments.

S'ha tingut cura que aquesta modernització tant de les infraestructures i els serveis —xarxa elèctrica, clavegueram, xarxa de reg i d'aigua de beure (s'han separat aquestes xarxes, de cara a poder aprofitar, en un futur, les aigües pluvials del mateix parc, per al seu reg), canalitzacions per a connexió a xarxes i transmissió de dades, canalitzacions per a enllumenat— com dels nous elements incorporats —paviments, noves plantacions i formacions amb plantes, baranes...— no tinguessin una rellevància major respecte als elements existents originals o esdevinguts de valor. En paral·lel, els elements més significatius del parc —la miranda, el colomar, el mirador (ermita en el projecte de Josep Coma) i la casa dels signes— s'han arreglat, netejat i s'hi ha protegit totes les bigues i encadellats de fusta, com també s'han pintat per dins i per fora. Així mateix s'ha arrebossat i consolidat un bon nombre de metres dels murs perimetrals, els més visibles i construïts amb blocs de formigó o en els quals eren molt visibles els diferents materials emprats, respectant els de pedra. Sobre

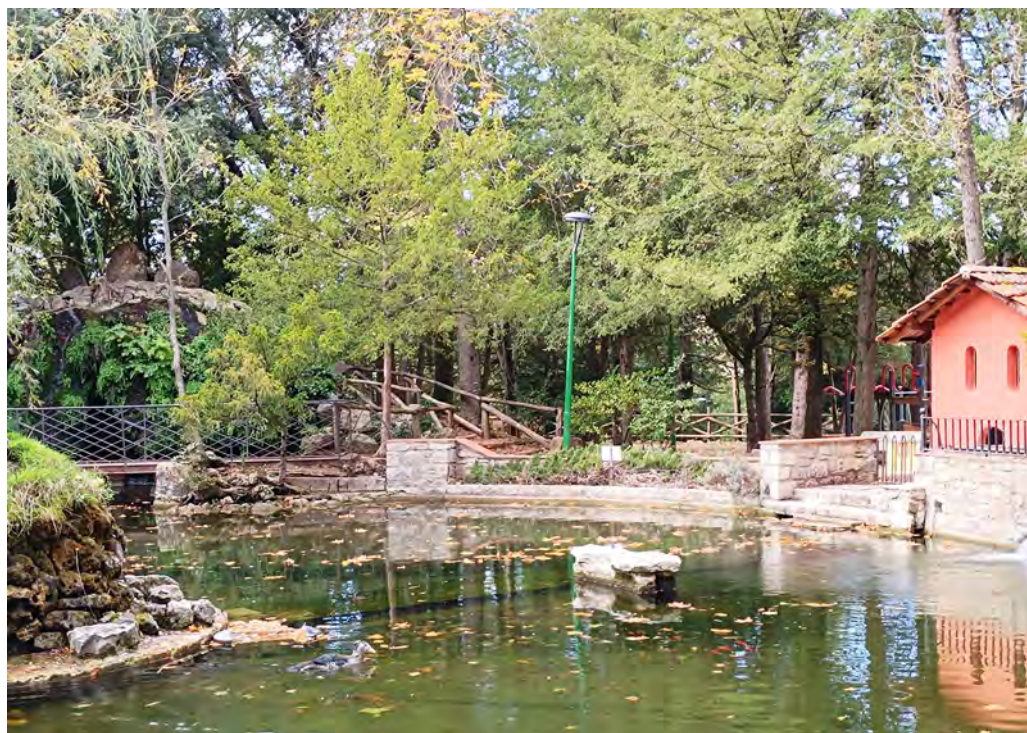
aquests arrebossats es valorarà la possibilitat d'iniciar esdeveniments programats, i probablement concursals, per a anar desenvolupant murals o grafitis que decorin i projectin el parc cap una realitat més actual.

Per últim, i el que personalment m'il·lusionava més, que el parc fos el lloc on s'expliqués la història, els valors culturals i simbòlics de tot el que aquest espai ha anat recollint de la història de Moià i d'ell mateix. En aquest punt, i encara per completar, ja podem gaudir de diferents faristols amb imatges, relats i explicacions sobre la seva història i sobre els seus elements més rellevants. S'anirà complementant tota la informació amb altres elements, més enllà de les subvencions que s'obtinguin.

Durant la realització de les obres s'ha procurat, no pas evitat, que l'activitat del parc es veiés al mínim d'afectada. Així, malgrat haver fet vora d'un quilòmetre de rases i incorporat quasi cinc quilòmetres entre canonades, canalitzacions i nous serveis com l'electricitat, dins el parc s'han pogut realitzar actes com l'Ex Abrupto o la festa major amb força normalitat.

Ah!, i s'ha tornat a muntar el capitell dret de l'entrada al parc per la plaça del Moianès. Capitells originals del recinte, amb les lletres «JC» de Josep Coma, a l'esquerra, i la xifra «1877», a la dreta, l'any de construcció del jardí d'en Coma, el nostre parc, encara que el número 8, avui malmès i pendent d'una futura restauració, no és gaire visible.

I continuem i continuarem fent plantacions: a les ja realitzades per a consolidar formacions i exemplars singulars —avet pinsap, sequoia, castanyers d'Índies—,

Tres baranes (pont, turó i separació de la zona senyorial amb el talús), amb gairebé 150 anys de separació en la seva construcció. Nou paviment, faristol i parterres amb flors

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ
Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut. Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

Cristina Homs Fargas N° Colegiada: 1455 93.820.91.55 - 659.660.348

en aquesta nova campanya hi afegirem algun altre castanyer, til·lers per a completar i restituir el passeig entre la miranda i l'estanyol, i un faig per a recuperar el que es va perdre al costat de l'estanyol, motiu pictòric per la coloració i el reflex a la tardor.

Sol·licitada una nova subvenció

El passat més de setembre es va tramitar una nova sol·licitud per «Subvencions per a l'execució d'obres de restauració i consolidació d'immobles de notable valor cultural (CLT004)». En aquesta convocatòria no ha estat possible optar a les dues opcions de rehabilitació i conservació, i havent preparat memòries per a totes dues, s'ha presentat a la primera, esperant a la pròxima per a poder optar a la segona.

Dins aquesta nova fase que encetem, i amb la mateixa filosofia que fins ara, es pretén avançar en les mateixes directrius: consolidar els parterres existents, refent els bordons de pedra que els envolten, que s'acompanyarien de cunetes maó-grava (mantenint l'estil dels antics paviments), per a canalitzar les aigües que circulen i erosionen els camins cap al nou clavegueram, i com a guies per a la restitució dels àrids de la pavimentació; fer voreres amb el mateix paviment emprat al voltant dels edificis singulars —la miranda, el mirador—, com a pedestal i

encadellat amb el parc, i paviment interior, incloent-hi el colomar. Un cop fets els bordons i les cunetes, restituiríem i consolidaríem el paviment de sauló. Evidentment, continuariem amb la instal·lació de faristols per tal d'avançar en la divulgació del patrimoni cultural que representa el parc.

I dins la millora i modernització de les instal·lacions, es distribuiria la xarxa de telecomunicacions per dins de les canalitzacions ja fetes expressament, i es faria enllumenat amb balises baixes al llarg dels camins principals i amples del recinte (més de 600 m), cosa que permetria travessar i circular per l'espai veient on es trepitja, però procurant permetre, a la nit, l'observació del cel i els estels entre els arbres. Tot això, aprofitant la preinstal·lació feta fins ara: canalitzacions, nova xarxa d'electricitat i armaris de quadres, mecanismes i elements de control.

Per últim, volem donar les gràcies a tothom qui ha intervingut en aquesta obra, que més enllà de l'execució del projecte ha entès, ha aportat i ha assumit la dificultat de treballar en un parc que acumula 150 anys de tota mena d'intervencions i actuacions, poques enregistrades i que han portat un munt de sorpreses. També, donem les gràcies als qui, tot gaudint del parc, ens han fet preguntes, ens han agraït la tasca i ens han donat suport per a tirar endavant.

Jornada central pel Decreixement al Moianès

Roser Portet

El dissabte dia 16 de novembre, a l'Auditori de Sant Josep es va celebrar l'acte central de les Jornades pel Decreixement del Moianès, organitzades per la Plataforma pel Decreixement del Moianès i l'entitat ecologista El Fanal.

Davant unes seixanta o setanta persones es va exposar, amb vocació de

Després de la presentació tingué lloc la xerrada telemàtica de Yayo Herrero (antropòloga, enginyera, professora i ecofeminista), amb un plantejament generalista sobre la necessitat de transitar del món actual cap al model ecosocial basat en el decreixement del que consumim.

A continuació va tenir lloc l'exposició de quatre eixos essencials partint de la realitat del territori de Catalunya, amb diferents exemples i síntesi de les situacions en referència, presentant les possibilitats i plantejant objectius. Els eixos i les propostes eren: l'aigua, exposada per Quim Pérez («Aigua és vida»); l'agroalimentació, a càrrec de Neus Vinyals («ERA-Espais de Recursos Agroecològics»); l'energia, per Alfons Pérez («ODG-Observatori del Deute en la Globalització»), i la societat, exposada per Eva Vilaseca («acTe-Assemblea Catalana per la Transició Ecosocial»).

A la tarda, després que alguns assistents i l'organització compartissin un dinar de carmanyola, d'una manera més interactiva es van posar sobre el mapa del Moianès totes aquelles entitats i associacions —en què algú participava o en tenia coneixement— que tenen en els seus plantejaments els objectius valorats durant la jornada. A continuació, es posaren sobre la taula dues preguntes sobre les quals calia fer propostes de manera activa a fi de donar-hi resposta: què falta al Moianès per a fomentar el decreixement i com enfortir les entitats que ja existeixen. Debatre i compartir les idees entre els assistents eren les eines per a cercar-hi les respostes.

La jornada es va concloure amb una actuació artística a càrrec de Maria Ribera, artista col·laboradora al Centre d'Art Contemporani i Sostenibilitat.

*Xerrada telemàtica de Yayo Herrero
(fot. Armand Castany)*

ser una jornada formativa, de debat i de compartir coneixements, la proposta clara de fer una transició ecosocial, és a dir, un creixement social però frenant un món desbocat en la producció material impareable de la societat ultracapitalista en què vivim.

OPINIÓ

No fer res, o no deixar fer res, no és una opció

Jordi Capdevila

Sí, estic parlant de la transició energètica, lligada a l'emergència climàtica que vivim. Segons els científics, som davant el canvi més important des que es tenen dades. L'augment de les temperatures està provocant canvis en el nostre medi a marxes forçades, i les catàstrofes climàtiques es van succeint i cada vegada són més fortes i freqüents. Davant aquesta situació, en què els científics ja ens han dit que la solució és deixar de cremar combustibles fòssils immediatament, hi ha qui ho afronta de diferents maneres: amb la indiferència o negació, i els qui busquen solucions.

Dins aquest últim grup, hi ha els partidaris de decreïxer. Sembla lògic: en decreïxer, gastes i emets menys a l'atmosfera. El que no expliquen és que, per tal d'influir en el clima perquè només augmenti dos graus la temperatura del planeta, s'hauria d'abaixar un 90% el consum d'energia. I com ho fem? S'hauria de retrocedir moltíssims anys en tot. La nostra societat del benestar ho aguantaria? És possible fer-ho en una societat que s'ha digitalitzat i cada vegada consumeix més electricitat per a tot? I, especialment, és possible fer-ho en poc temps?

No.

Actualment a Moià hi ha diverses iniciatives: dos camps fotovoltaics al Prat i a Magadins, més una planta de biogàs. Instal·lacions d'uns 3Mwh i de 0,8Mwh. Aportarien una petita part de l'electricitat

que necessita el poble i són de capital privat. La planta de biogàs, d'1,2 MWh, seria pública, la seva energia serviria per a equipaments públics i la resta per als moianesos. Pel seu volum de generació les podem considerar petites (segons l'ICAEN, l'any 2050 caldran 64.000 GWh de potència instal·lada a Catalunya) i han generat l'oposició de diferents col·lectius, a vegades amb informació contrastada i amb altra de més dubtosa, i sobretot, sense plantejar una alternativa real.

Entre els qui només defensen decreïxer i els macroparcs de l'oligopoli energètic, no seria més realista defensar un terme mitjà? El màxim d'instal·lacions d'autoconsum petites sobre terreny, el màxim de participades per la gent, com les iniciatives de Moianès Sostenible. I segur que també se'n necessitaran de mitjanes i grans, tenint en compte criteris mediambientals. Alhora, cal un canvi en les maneres de viure, reduir consums, i fer-ho de proximitat, fer canvis en els hàbits de transport, aconseguir més eficiència, etc.

El que sí que sabem és que, si continuem igual, anem cap al desastre, i si l'única solució és deixar de cremar combustibles fòssils, oposar-se a iniciatives petites i públiques de generació d'energia renovable com les que tenim a Moià no sembla pas el més raonable ni assenyat.

No fer res, no és una opció.

ACTES I ESDEVENIMENTS

«Gratia Dei», espectacle trencador i incòmode

Guillem Soler

És divendres de tardor, cau el sol i l'imponent campanar de Moià, com cada vespre, s'il·lumina. Però aquest cop és diferent: una llum vermella s'estén per l'interior de la torre. Com en els antics temps, el campanar es fa servir per a enviar un missatge a la població; en aquest cas, que queden pocs minuts perquè comenci «Gratia Dei», el nou espectacle d'Ex Abrupto.

Aquell divendres dia 22 de novembre, Ex Abrupto, amb producció de Vanderpla, va presentar a l'església de Moià l'espectacle «Gratia Dei», una segona versió del «Cocoon» de l'Ex Abrupto d'enguany.

L'Orquestra de Cambra del Moianès, dirigida pel colluspínenc Dani Vallejo i formada per una majoria de músics moianesos, va ser l'encarregada de crear una

misteriosa melodia que establí certa incomoditat entre el públic. Els instruments de corda, amagats dalt al cor, tocaven música contemplativa, mentre que els vents, al presbiteri, imposaven sons greus i impactants. L'orquestra passà a compartir espai amb els sons electrònics de Carlos Martorell, de nom artístic Shoeg.

L'espectacle lumínic, a càrrec de l'estudi Oscila, va transformar l'espai religiós en una versió mai vista. El públic moianès, de totes les edats i part d'ell dempeus degut a l'abarroament de l'església, es trobava entre fum i llums, intentant entendre què succeïa. El moianès Jordi Font va ser l'encarregat de crear un so envoltant que mutava en el transcurs del xou i provenia cada cop de racons diferents.

Aspecte general de l'església de Santa Maria de Moià durant l'espectacle
(fot. Eduard Morató)

Shoeg, al presbiteri de l'església. La secció de vent de l'Orquesta de Cambra del Moianès, al cor (fot. Eduard Morató)

LES ENTITATS INFORMEN

VII Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central

Museu de Moià

Els passats 25 i 26 d'octubre es van celebrar, a l'Espai Cultural Les Faixes, les VII Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central, coorganitzades pels Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Museu de Moià i l'Ajuntament de Moià.

El divendres al matí la jornada va versar sobre la cova del Toll, la cova de les Toixoneres i la prehistòria del Moianès, amb una ponència sobre els neandertals a càrrec de Julià Maroto (UdG). Seguidament hi va haver una taula-debat sobre la prehistòria i la geologia a la nostra comarca, conduïda per Miquel Molist (UAB) i amb la intervenció de David Serrat (IEC), Jordi Rosell (IPHES-CERCA), Ferran Millan Arnau (UdG) i Jordi Nadal i Xavier Oms (UB). La pausa per a dinar es va fer al restaurant El Toll de Colluspina.

A la tarda, les jornades es van dur a terme al Parc Prehistòric de les Coves del Toll. En una primera part, els assistents van fer una visita especialitzada a la cova del Toll i a la cova de les Toixoneres, guiats per dos dels directors de les excavacions arqueològiques, Anna Rufà i Jordi Rosell, de l'IPHES-CERCA. Una segona part, que s'allargà fins la vesprada, es feu a la surgència i consistí en un debat-tertúlia en què Marta Fàbrega, directora del Museu de Moià, va presentar els plafons expositius i commemoratius sobre el 70è aniversari del destapament de la galeria sud de la cova del Toll i les posteriors intervencions arqueològiques, acte que es complementà amb un berenar-ressopó.

Seguidament, Jordi Rosell i Anna Rufà van fer entrega al Museu de Moià de les rèpliques d'algunes de les restes òssies

dels neandertals trobades a la cova de les Toixoneres, que va rebre i agrair l'alcalde de la vila, Dionís Guiteras. Aquestes peces seran exposades i formaran part de la mostra permanent al Museu Arqueològic i Paleontològic de Moià.

El dissabte, durant la segona jornada, es van presentar en format breu les catorze comunicacions de les intervencions arqueològiques i paleontològiques a la Catalunya Central dels anys 2022 al 2024, amb cronologies des de la prehistòria fins a la darrera guerra civil espanyola. La pausa per a dinar es va fer al Bar Condal. D'especial interès per a Moià va ser la darrera intervenció de les jornades, a càrrec de l'arqueòloga i directora d'excavacions Núria Cabañas, de l'empresa Cat.Patrimoni, que presentà els resultats preliminars de l'excavació del propassat setembre de la trinxera de la guerra civil al marge del camí de la cova del Toll, abans del dolmen del Cospinar.

Durant les jornades, a l'espai de Les Faixes es pogué gaudir dels plafons expositius i commemoratius sobre el 70è aniversari del destapament de la galeria sud de la cova del Toll, així com del procés creatiu del cartell de les jornades realitzat per Eudald Pla, Imma Castellà i Dánae Arjonilla, de l'estudi de comunicació visual Vanderpla, i amb el suport de la tècnica del museu Júlia Carrera. La inspiració del cartell neix de les formes i textures de la cova del Toll, on la trama de l'escull coral·lí fossilitzat (38 milions d'anys), que constitueix la roca base de la cova, esdevé la imatge central de les Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central. A través del *frottage*, una tècnica artística per a la reproducció de re-

Sessió de les Jornades a Les Faixes. Visitants a les Coves del Toll (fot. Museu de Moià)

lleus, es van recollir les empremtes del corall fossilitzat que resten a l'interior de la cavitat. Tant els plafons commemoratius com el procés creatiu del cartell de les jornades, els podeu veure com a part de l'exposició temporal commemorativa «Vint anys i molt camí» al Museu de Moià - Casa Rafel Casanova, visitable gratuïtament fins al pròxim 8 de desembre. L'exposició s'ha realitzat amb motiu de les Jornades d'Arqueologia i de la celebració de l'efemèride del 70è aniversari del destapament de la galeria sud de les coves del Toll i 20è aniversari de les Jornades d'Arqueologia organitzades pel Museu de Moià l'any 2004 en les mateixes dates. Aquesta exposició ha aprofitat bona part dels continguts i plafons de l'exposició del 2004, comissariada per l'arqueòleg Artur Cebrià (UB), que en aquell moment era codirector d'excavacions de les coves del Toll i les Toixoneres. L'exposició s'ha actualitzat i complementat amb nou material, a càrrec dels tècnics del museu Jofre Costa, cap de Didàctica, i Raúl Cañadas, responsable de Comunicació.

Agraïm al docent Carles Bordas i a l'INS Moianès la seva implicació en les jornades. Diversos alumnes de batxillerat hi van assistir durant el primer dia, fet que els permeté d'aprofundir en les primeres poblacions del nostre territori, un saber que apel·la directament al seu sentiment de pertinença a Moià i al Moianès. Des

del museu s'ha convidat també a visitar l'exposició «Vint anys i molt camí» a tots els centres educatius de Moià i comarca, i conèixer bé aquesta important tasca de recerca del nostre passat.

Per últim, volem expressar el nostre agraïment a tothom qui directament o indirectament ha fet possible aquestes jornades: assistents, ponents, col·laboradors, organitzadors, etc. Sense tots ells no haurien estat possibles. L'arqueologia i la paleontologia són la feina d'alguns, però ens interpel·la a tots, ja que les seves investigacions ens ajuden a conèixer d'on venim, com érem, quin aspecte tenia el nostre entorn, on habitàvem, com ens relacionàvem i molt més.

A tots els assistents a les jornades se'ls va oferir una bossa de tela amb el lema «El Moianès ve taaaan de gust» del Consell Comarcal del Moianès, a qui agraïm també la col·laboració. La bossa incloïa una ampolla commemorativa, la documentació de les jornades facilitada per la Generalitat de Catalunya i la fulla del Museu de Moià i el Parc Prehistòric de les Coves del Toll. Es van repartir 149 bosses; per tant, podem afirmar que les Jornades d'Arqueologia a casa nostra han estat un èxit.

MOIÀ
Avda. Zona Industrial, s/n
Tels. 93 830 12 25
93 820 77 77

AVINYÓ
Antoni Prat, s/n
Tel. 93 838 72 78

SANT QUIRZE SAFAJA
Ctra. de Mollet-Moià
Km. 25,400

ROVIRA
GAS-OILS

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES
AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

SERVEI A DOMICILI
TELS. COMANDES :
93 830 12 25 - 93 820 77 77

Marta Fàbrega, Museu de Moià: «Tenim una col·lecció de més de 50.000 peces»

Roger Pujol López

Marta Fàbrega

Els dies 25 i 26 d'octubre es van celebrar a la capital del Moianès les Setenes Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central. El Museu de Moià n'ha estat el coordinador juntament amb la Generalitat. Parlem amb Marta Fàbrega (52 anys, Moià, geòloga, geògrafa, historiadora, ambientòloga i directora-gerent del Museu de Moià) sobre les Jornades i de com es troba el Museu en aquests moments. Les Jornades coincideixen amb el 70è aniversari de l'inici dels treballs a les coves.

Qui sou?

Som un servei municipal que està adscrit a l'Àrea de les Persones de l'Ajuntament de Moià. El museu és una entitat que va néixer per la festa major del 1935 i per tant l'any que ve farà noranta anys del seu inici. Es va mantenir obert durant tota la guerra civil i el franquisme. Realment només ha estat tancat des de l'any 84 fins al 92, que es van haver de fer obres al museu perquè estava que queia.

Com s'estructura el museu?

El museu està format pel propi museu, l'arxiu històric i la nostra nineta dels ulls, que és el Parc Prehistòric de les Coves del Toll. Fins l'any 98 el museu arqueològic estava situat a l'edifici de la biblioteca: amb les obres s'ajunta tot i passa a haver-hi en el primer pis el museu de Rafel Casanova i en el segon pis el museu arqueològic. Aquests són els tres eixos. A més a més, donem suport a l'ajuntament amb tot el que ens demanin a nivell cultural i de patrimoni. A l'equip tenim gent formada, som arqueòlegs, historiadors, biòlegs, restauradors, mestres, logopedes, geòlegs, geògrafs, i ambientòlegs.

Teniu algun hàndicap al museu?

El Museu de Moià té un handicap molt important i és que tenim un fons de col·lecció de peces que estímem amb més de 50.000 i que és una barbaritat per un museu local. A vegades parlàvem amb l'antic director del Museu Marítim, Roger Marcet, i em deia que ells només tenien 6.000 peces. Nosaltres en tenim tantes degut a la multitud d'excavacions que hi va haver dels anys 50 als 80 a les Coves del Toll. També tenim tot el fons etnogràfic i d'art, entre altres coses. Tenim un fons que fa por, amb uns recursos econòmics que encara fan més por.

Quin personal teniu actualment?

Això és molt variable, i depèn molt de la situació econòmica de l'ajuntament, perquè hem passat èpoques de tot. Hi ha alguna persona que compartim amb l'ajuntament, com per exemple Ramon Tarter, responsable de l'Arxiu Històric. Però la plantilla que només ens dediquem al museu i equipaments dependents ara som

vuit. D'aquests vuit, hi ha quatre persones que formem l'equip de direcció, que som els que portem més temps. Per una banda, estic jo, que faig les funcions de direcció i gerència, perquè porto també la part econòmica, i ho faig des de l'any 2003. Vaig ser la primera persona contractada aquí. Quan vaig arribar, vaig comprar la taula, la cadira i l'ordinador, perquè no hi havia res.

Després tenim una cap d'atenció a l'usuari i administració, que és la Marta Aubach. Ella porta tota la part administrativa, comptable i el personal d'obertura regular dels equipaments. Llavors tenim la conservadora del museu, Cristina Casinos. Ella també és restauradora, i després de mi és la segona persona que va entrar. I també tenim en Jofre Costa, que és arqueòleg experimental i el responsable del departament de didàctica. Aquí tenim un potencial brutal, i això explica perquè tenim 15.000 escolars.

Quatre persones més són els que estan primordialment de cara al públic: dos tècnics, Júlia Carrera i Raül Cañadas (aquest últim porta també les xarxes socials), i dos auxiliars tècnics de cultura, Sergi Torné, que és el responsable de l'obertura de la Cova del Toll en règim regular, i Montse Torrents, que és la responsable de l'obertura del Museu en el seu horari regular.

Evidentment, com que som un servei de l'ajuntament, disposem d'altres ajudes, com per exemple el personal de neteges, brigada, serveis informàtics, econòmics, de recursos humans, secretaria, etc.

Les Setenes Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central s'han celebrat a Moià. En què consisteix aquest projecte i perquè ha tingut lloc aquí?

A veure, això és una iniciativa que es fa cada dos anys. La primera es va fer fa catorze anys i va ser a Manresa. La idea era cada dos anys buscar una capital de comarca des dels Serveis Territorials de la

Catalunya Central per fer unes trobades d'arqueologia on s'exposés què s'estava fent. Aquest és l'objectiu. Evidentment, s'ha anat fent a totes les comarques i el 2020, en ple Covid, vaig parlar amb Toni Caballé, arqueòleg dels Serveis Territorials d'Arqueologia a la Catalunya Central de la Generalitat, creador i impulsor de les Jornades i em va dir que l'última comarca que hi faltava era el Moianès. En teoria, s'hauria d'haver fet a l'any 2022 però amb el Covid no s'ha pogut fer fins aquest any.

Com ha anat la jornada d'aquest 2024?

La Generalitat es va encarregar de la part de programari, ja que ells eren els que sabien qui havia d'exposar i qui no. Nosaltres érem els responsables de tota la logística: l'espai, el material que necessitaven, etc. Les jornades s'han fet el 25 i el 26 d'octubre. El dia 25 es va dedicar a la prehistòria. Al matí a Les Faixes, un centre cultural que es fa servir per moltes coses. A la tarda es va baixar a les coves a veure els equipaments i Anna Rufa i Jordi Rosell, de l'equip d'arqueòlegs de l'IPHES i directors de les excavacions, van explicar les novetats. Per acabar el primer dels dos dies, vam fer un berenar a la Surgència i un homenatge als arqueòlegs i altres especialistes vinculats als jaciments durant aquest darrers setanta anys. El dissabte vam dedicar el dia a les excavacions recents que s'han fet els dos darrers anys a la Catalunya Central.

L'acte d'inauguració va se presidit per l'alcalde, Dionís Guiteras, el cap dels Serveis Territorials de Cultura a la Catalunya Central, Francesc Serra, i Maite Miró, cap dels Serveis d'Arqueologia de la Generalitat.

Iniciatives per a l'aprenentatge de l'anglès a l'Escola Josep Orriols i Roca

Raquel de la Sierra, directora de l'Escola Josep Orriols i Roca

A l'Escola Josep Orriols i Roca estem compromesos amb l'aprenentatge de la llengua anglesa i amb el desenvolupament de competències globals, amb l'objectiu de garantir que tots els nostres alumnes tinguin les mateixes oportunitats i puguin creure en les seves capacitats.

«**Sharing to Learn**»: **aprenentatge col·laboratiu**. El curs passat vam iniciar una col·laboració amb l'Institut Moianès a través del programa «Sharing to Learn», coordinat pel Centre de Recursos Pedagògics del Bages. Cada dimecres a la tarda, estudiants voluntaris de primer de batxillerat visiten la nostra escola per compartir els seus coneixements d'anglès amb els nois i noies de sisè de primària. Aquest intercanvi no solament millora les habilitats lingüístiques dels més petits, sinó que permet als joves tutors desenvolupar competències com el lideratge i la responsabilitat social. Les activitats que realitzem són dinàmiques i interactives, fomentant un ambient d'aprenentatge col·laboratiu que beneficia tant els alumnes de primària com els de batxillerat. Aquesta experiència ha estat molt ben rebuda i ha permès als nostres infants practicar l'anglès d'una manera significativa, alhora que es fomenta la cooperació entre els dos centres.

«**Global Scholars**»: **una mirada global**. Aquest any hem volgut ampliar aquesta iniciativa sumant-nos al programa «Global Scholars», que se centra en

la sostenibilitat i ofereix una perspectiva internacional. Els alumnes de sisè, sota el guiatge de la mestra especialista en llengua anglesa i amb el suport dels estudiants de batxillerat, dedica dues hores setmanals a participar en fòrums, intercanviar correus electrònics i crear projectes que comparteixen amb joves de tot el món a través d'una plataforma virtual segura. Cada any, Global Scholars aborda un

tema diferent. En aquesta edició, el focus és «Ciutats sostenibles» (*Sustainable cities*). Investiguen solucions sostenibles i comparteixen experiències, aprenent a entendre les similituds i diferències entre diverses realitats del món. Així, no sols milloren les seves competències en anglès, sinó que desenvolupen habilitats com la col·laboració,

la comunicació i el pensament crític.

Impacte en el futur. Amb aquestes iniciatives, estem transformant l'aprenentatge de l'anglès a l'Escola Josep Orriols i Roca. Els infants aprenen d'una manera més pràctica i significativa, alhora que es preparen per a ser ciutadans responsables i compromesos amb el futur. Estem molt agraïts per aquestes oportunitats d'aprenentatge i continuarem treballant per oferir una educació inclusiva i de qualitat per a tot el nostre alumnat. Creiem fermament que aquestes experiències milloren els seus coneixements i, a més, els ajuden a creure en les seves pròpies possibilitats i a actuar positivament en la societat.

Biblioteca Municipal 1 d'Octubre

Ja fa uns quants anys que les biblioteques han ampliat el fons amb els jocs de taula (85 a Moià per deixar en préstec). El dia 11 d'octubre es va fer una tarda de jocs de taula amb Uriel Montesinos, psicopedagog i entusiasta dels jocs, que ens parlà dels seus avantatges per a sentir-nos millor, grans i petits. Era una activitat emmarcada en el Dia Mundial de la Salut Mental.

El divendres dia 18 del mateix mes es va fer la sessió de contes per a infants de fins a tres anys «Conillots a amagar!», amb la narradora Rosa Pinyol. I el dimarts dia 22, un taller de manualitats sobre Halloween: amb rotllos de paper reciclats es van confeccionar un vampir, una mòmia, un monstre i una carabassa.

El divendres dia 25 es va fer la xerrada-inauguració de l'exposició fotogràfica «Living shadows», de Casper van Leeuwen, el qual explicà el seu procés creatiu.

Les sessions dels clubs de lectura van començar amb la novel·la *Els arbres*, de Percival Everett, a càrrec del traductor

Jordi Martín Lloret i amb la col·laboració de la Institució de les Lletres Catalanes. El club «Llegir el teatre» va ser dedicat a *Vosaltres les bruixes*, de Jan Vilanova Claudín, amb tertúlia conduïda per Elvira Permanyer i la posterior sortida al Teatre Nacional a veure l'obra. El club «Llegir l'òpera» es va basar en *La Bohème* de Giacomo Puccini, amb la conferència-audició d'Albert Ferrer, historiador de l'art i musicògraf, i sortida al Kursaal a veure l'òpera. Es va fer amb la col·laboració de la FOC i Joventuts Musicals.

El dia 9 de novembre es va presentar la novel·la *En la luz*, d'Armonía Martín, escriptora, llicenciada en Filologia i amb formació en diferents camps de l'espiritualitat, el desenvolupament personal i la guarició integral de l'ésser humà.

El divendres dia 15 de novembre va tenir lloc el recital «Aspiro a una obra inútil que consoli els homes», a càrrec de l'actor Pep Pla, veu, i Bárbara Granados en l'acompanyament musical: una passejada informal pel món de Joan Salvat-Papasseit a través de la seva biografia i obra.

Sessió de jocs amb Uriel Montesinos (fot. Biblioteca Mun. 1-O)

Serveis de qualitat per a tothom, visqui on visqui

• La Diputació de Barcelona fa arribar serveis de qualitat a través d'unitats mòbils a tota la ciutadania de la província amb l'objectiu de reduir les desigualtats socials i territorials

La província de Barcelona és un territori ampli, densament poblat i molt divers. Està formada per grans ciutats, com l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Terrassa o Sabadell, i també per molts municipis rurals i petits, com Gislclareny, Fígols o Sant Jaume de Frontanyà. Aquesta realitat diversa i complexa és un repte per garantir serveis bàsics i nous drets de ciutadania a tota la població, i la Diputació de Barcelona ho fa possible a través de diferents serveis mòbils.

Alguns d'aquests serveis tenen ja una llarga història i són molt coneguts pels habitants de molts pobles i ciutats, com els bibliobusos —en marxa des de fa més de 65 anys—, les unitats

Les persones usuàries del Servei Local de Teleassistència disposen d'un dispositiu per utilitzar en cas d'emergència.
JOSEP CANO / DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Unitats mòbils del Servei Local de Teleassistència, un servei 24 hores i 365 dies l'any. JOSEP CANO / DIPUTACIÓ DE BARCELONA

mòbils d'informació al consumidor (UMIC) —des del 1996—, i la teleassistència —des del 2005—. D'altres

són recents i aporten solucions a problemàtiques noves, com és el cas del servei de caixer mòbil.

TELEASSISTÈNCIA: SEGURETAT, TRANQUIL·LITAT I COMPANYIA

L'atenció a les persones grans és un dels grans reptes de la nostra societat. Cada vegada es gaudeix de més temps de vida i s'ha de poder fer amb tranquil·litat, seguretat i qualitat. La Diputació de Barcelona, en col·laboració amb els ajuntaments de la província, ofereix des del 2005 el Servei Local de Teleassistència, un servei d'atenció domiciliària que garanteix seguretat i dona tranquil·litat i acompanyament, les 24 hores del dia i els 365 dies de l'any, a persones en situació de risc per raons d'edat avançada, de solitud, de fragilitat, de salut, de discapacitat o de dependència, i que, quan ho necessiten, s'apropa a casa seva.

Les persones usuàries del servei disposen d'un penjoll amb un botó vermell, un dispositiu senzill que els permet demanar ajuda ràpidament davant de qualsevol imprevist que els

succeeixi a casa. El centre d'atenció rep una trucada tan bon punt es prem el botó i, segons la valoració que fa, envia una de les 42 unitats mòbils de teleassistència, deriva a emergències o simplement atén la consulta. Actualment aquest és el servei amb major cobertura a la província: gairebé el 14% de la població més gran de 65 anys i més del 36% dels de 80 anys o més en gaudeixen. Fins al setembre d'aquest any el servei va fer 1.443.064 trucades i es van atendre 615.897 avisos. Aquest servei ofereix, a més, companyia a persones que pateixen soledat no desitjada, i cada dia atén una mitjana de 50 persones que premen el dispositiu només per xerrar una estona.

En aquests moments el servei està en procés de digitalització amb l'objectiu d'avançar cap una teleassistència que sigui capaç de predir necessitats i situacions de risc. També s'està fent la instal·lació gratuïta de sensors en habitatges de persones grans usuàries del servei, que ajudin a detectar canvis en els seus hàbits com a conseqüència del seu deteriorament cognitiu o de problemes de salut.

El caixer mòbil arriba als municipis de fins a 5.000 habitants que no disposen de serveis bancaris. **XAVIER SUBÍAS / DIPUTACIÓ DE BARCELONA**

El bibliobús Pedraforca dona servei a les poblacions del Berguedà. **DIPUTACIÓ DE BARCELONA**

SERVEI DE CAIXER MÒBIL

La Diputació de Barcelona va posar en marxa el passat mes d'abril el servei de caixer mòbil per a aquelles persones que viuen en municipis de fins a 5.000 habitants on no hi ha ni oficina bancària ni

caixer automàtic. Des d'aleshores, 96 municipis i 58.000 persones poden treure diners en efectiu amb qualsevol targeta de dèbit, de crèdit o de prepagament, amb independència de l'entitat amb què tinguin el seu compte bancari. A través de rutes programades, el

caixer mòbil recorre les poblacions amb la freqüència d'una o dues vegades al mes, i s'hi està aturat uns 20 minuts aproximadament per oferir el servei.

El caixer mòbil està homologat i compta amb totes les mesures de seguretat i amb el personal necessari; un

tècnic atén de manera personalitzada les persones usuàries si els cal ajuda.

Els 96 ajuntaments beneficiats per aquest nou servei han participat de manera activa en la seva posada en marxa i n'han decidit la ubicació més adequada, atenent les necessitats dels veïns i veïnes.

BIBLIOBÚS, UN SERVEI PER ACOSTAR LA CULTURA A TOT HOM

La Diputació de Barcelona ofereix el servei de biblioteca pública al 98% de la població de la província. Per fer-ho compta amb una xarxa amb 235 biblioteques públiques molt ben valorades, i amb 12 bibliobusos que arriben a 138 pobles i atenen a més de 169.000 habitants. Al març del 2023 es van incorporar dos nous vehicles més lleugers, que tenen una major flexibilitat i millor mobilitat, i que han permès cobrir la totalitat de les comarques del Bages, el Berguedà i l'Anoia, arribant a municipis de menys de 300 habitants on abans no s'hi prestava el servei.

Els bibliobusos treballen en xarxa, integrats dins d'una zona bibliotecària, i compten amb el suport d'una biblioteca central. Ofereixen una gran varietat de serveis i posen a l'abast dels veïns i veïnes dels municipis

El bibliobús Serra de Rubió és un dels nous vehicles lleugers. **DIPUTACIÓ DE BARCELONA**

Les UMIC ofereixen a la ciutadania informació sobre drets en matèria de consum. **DIPUTACIÓ DE BARCELONA**

documents de tota mena: llibres, audiovisuals, revistes, diaris, etc. Permeten l'accés al catàleg Aladí de la Xarxa de Biblioteques Municipals, amb prop de 900.000 títols diferents i més d'11 milions de documents, que es poden sol·licitar, si cal, a través del préstec interbibliotecari. A més, tenen un paper molt actiu en la dinamització cultural del territori, amb la programació d'activitats per fomentar la lectura entre el públic infantil i l'adult.

INFORMACIÓ SOBRE DRETS EN MATÈRIA DE CONSUM, A LA PORTA DE CASA

Un altre servei ofert per la Diputació de Barcelona són les unitats mòbils d'informació al consumidor —les UMIC—, que viatgen per tota la província visitant els municipis de menys de 20.000 habitants per garantir que, fins i tot a les localitats més petites i allunyades, les persones puguin accedir als serveis d'informació al consumidor.

Les UMIC permeten a la ciutadania co-

nèixer i exercir, des de la proximitat, els seus drets com a persones consumidores. També faciliten material informatiu i consells sobre alguns dels temes més consultats, per exemple, com estalviar en les factures d'aigua, de gas o d'electricitat, o les clàusules en contractes hipotecaris o amb empreses de telefonia mòbil. És un servei gratuït que atén presencialment i també de forma telemàtica.

Aquests quatre serveis són exemples del model de cooperació de la Diputació de Barcelona amb els municipis de la província, que posa en el centre les necessitats de la ciutadania, l'equilibri territorial i la lluita contra les desigualtats.

+ informació a

www.diba.cat/web/ens-movem-per-tu

Aquesta acció de la Diputació de Barcelona respon als Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). Els 17 ODS van ser proclamats per l'Assemblea General de Nacions Unides el 25 de setembre de 2015 i formen part de l'Agenda global per a 2030. La Diputació de Barcelona n'assumeix el compliment i desplega la seva acció de suport als governs locals de la província d'acord amb aquests ODS.

Ens movem per tu

La Diputació de Barcelona i els ajuntaments fem arribar serveis de qualitat a tota la ciutadania de la província de Barcelona, visqui on visqui.

Per als municipis petits, serveis molt grans!

MOIANÈS

Notes terçolenques

Ramon Puig

Pere Costa, el tèxtil i la Dansa, dos pilars de la vida castellerterçolenca

En pocs mesos moltes persones nogènaries de Castellterçol, algunes quasi centenàries, es pot dir que han estat cridades per la dama vestida de negre i amb la seva dalla característica.

L'històric carrer de Sant Llogari ha vist marxar a Cal Macateri, Cal Coieta, Cal Tinet, Cal Teuler o Cal Matalasser, entre altres. Al capdavant de la vila hi viva el molt popular Pere Costa i Canellas, «Pepus», darrer petit representant (fins al 1993) de la secular indústria tèxtil que des del segle XVI ha donat especial impuls econòmic a la vila. Però l'altra cara de la moneda castellerterçolenca són sens dubte les senyoriales Dansa i Ball del Ciri, a les quals el mateix Pere Costa donà un potentíssim impuls des de la primera adolescència, fins al punt que parlar del Pere és parlar de la Dansa i dels moltíssims premis i reconeixements que, també en el món dels balls de saló, varen recollir ell i la seva es-

posa, Sabina Soler. Sovint, i gràcies a la seva bona presència i elegància, ha estat comparat amb el mític Fred Astaire nord-americà.

Aquests darrers anys, la salut l'havia obligat a allunyar-se dels balls de la festa major. La Sabina ja havia fet el llarg viatge, deprés de llarga malaltia, i just acabada la festa major d'aquest 2024 ens ha deixat a l'edat de noranta-un anys. Entre altres premis que havia obtingut, convé ressaltar el Premio Hotel Royal Park de Torremolinos i el tercer premi en balls de saló de Caldes de Malavella.

Amàlia Bosch i els orígens de l'Ateneu Democràtic calderí

Parlar de Gallifa significa, d'entrada, venir-nos a la memòria tant l'empremta cristiano-social de Mn. Josep Dalmau, com del castell, convertit en Santuari de l'Ecologia. A cavall de la gran activitat intel·lectual d'aquest entorn, la gallifenca Amàlia Bosch i Datzira és pionera en l'anàlisi dels ateneus populars i, així, s'encamina vers l'Ateneu Democràtic i Progressista de Caldes de Montbui. Ara acaba d'aparèixer *El jove Serracant* (Llibres de l'Índex, 2024), que es troba immers en la societat agrària calderina del 1868, amb el *glamour* molt consolidat d'una vida termal i els vents obreristes i republicans de les veïnes ciutats de Terrassa, Sabadell i Granollers, amb el carlisme envalentonat a l'altra banda. Les intrigues socials, polítiques i religioses, com també els detalls de la vida quotidiana d'aquell Caldes termal i revolucionari, són explicats amb un llenguatge que —i no vull ser agosarat en termes literaris— a mi em recorda la gran qualitat descriptiva dels contes gòtics de Sir Arthur Conan Doyle.

Pere Costa ballant la Dansa amb Sabina Soler

Oló de Lletres 2024

Josep Canamasas

El cap de setmana del 8 al 10 de novembre es va celebrar la tercera edició del festival Oló de Lletres, enguany dedicat a la mitologia i llegendes de Catalunya. Sota la direcció de l'escriptora i professora Miracle Sala i Farré, i amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Oló, la Diputació de Barcelona i moltes entitats del poble, aquest llarg cap de setmana Santa Maria d'Oló va poder fruit de literatura per a totes les edats.

L'edició es va inaugurar a les vuit del vespre del divendres amb una xerrada a càrrec de l'escriptor rossellonès Joan-Lluís Lluís, titulada «Foc, llengua i ficció: una aventura dels orígens». El dissabte 9 de novembre, a les deu del matí, es van dur a terme dues caminades literàries, una a càrrec de Miracle Sala, que a més va incloure un taller literari per a adults, i una altra a càrrec de Carme Carrera i Marta Julià, que es dedicà a un taller literari per a nens i joves. A les dotze, després de les caminades, es va fer al celler de Sant Miquel d'Oló una sessió sobre la mitologia del vi, que acabà amb un tast enològic. A les quatre de la tarda va tenir lloc un taller de lectura i proposta plàstica destinat a les famílies, a més d'una parada de llibres per a la canalla. A les cinc, Virgínia Palomo, escriptora local, ens va parlar de les criatures fantàstiques en la literatura catalana i poguérem gaudir de fragments literaris llegits en veu alta. A continuació, Jep Oliveras presentà l'acte titulat «Presentacions llapec», amb diversos autors de km 0

que ens van presentar els seus últims treballs; entre ells hi havia Llorenç Capdevila, Jaume Huch, Jem Cabanes, Sílvia Plana, Núria Freixa, Lluís Llord i Daniel Harris. A continuació, organitzat pel Moviment Júnior, se celebrà un sopar popular. La jornada es va tancar amb un concert a càrrec del músic Sergi Carbonell. El diumenge dia 10, Cristòfol Jiménez va entrevistar l'escriptor Daniel Rangil i la il·lustradora Laia Baldevey, autors del llibre *Mitologia dels Països Catalans*, un recull de més de trenta personatges de la mitologia catalana en el qual es volen esbrinar els orígens d'aquests mites. A les dotze del migdia va arribar el col·loqui: Pep Coll, especialista en mitologia de muntanya, i Miquel Martín, en mitologia del mar, explicaren cadascun llegendes que han recollit del seu entorn, i el públic en pogué fer la comparació. El festival Oló de Lletres va acabar a les cinc de la tarda amb la representació, a càrrec del Grup Escènic d'Oló, d'*El comte Arnau, vida i mort abans del mite*, en versió de Josep M. de Sagarra.

Durant els tres dies es van poder adquirir llibres de tots els autors participants a la paradeta instal·lada per la llibreria Cal Cisteller de Navàs. També es pogueren veure les exposicions «Criatures fantàstiques», que havien preparat els nens i nenes de l'escola Sesmon d'Oló, i «Mites del món», del col·lectiu Sotaponts.

Aquest any, Oló de Lletres ha estat guardonat amb el premi Empremta 2024 Bages-Moianès, premi que s'atorga en reconeixement a una iniciativa de país, personal o col·lectiva, que hagi destacat en els darrers temps. En realitat, Oló de Lletres s'haurà acabat el dia 30 de novembre amb la sortida nocturna a Montserrat, on un especialista explicarà algunes de les llegendes d'aquesta muntanya màgica.

Així, sí!

A la natura, porta el gos lligat,
per no molestar els animals
salvatges i els ramats,
per la seguretat del teu gos
i per respecte a la resta
de visitants.

Descobreix l'equilibri entre gaudir i protegir a
espaisnaturals.cat

Generalitat
de Catalunya

DE FORA ESTANT

Reconeixements professionals

L'Hospital de Blanes dedica el nou bloc quirúrgic al Dr. Ramon Oller

El dia 15 de novembre, la consellera de Salut, Olga Pané, va visitar el nou bloc quirúrgic de l'Hospital Comarcal de la Selva, a Blanes, que entrà en funcionament a finals del mes d'octubre. Durant la visita es va descobrir la placa commemorativa en record del Dr. Ramon Oller, traspassat el febrer de l'any passat i que dona nom al nou bloc quirúrgic. El moianès Ramon Oller va ser durant molts anys el cap de Traumatologia de l'Hospital Comarcal de la Selva com també el principal impulsor de la creació d'aquest nou servei quirúrgic. L'acte comptà amb la presència de la seva esposa i les seves dues filles, així com dues seves germanes i altres familiars. Ramon Oller va treballar a la Corporació de Salut del Maresme i la Selva durant més de trenta anys i en fa cinc que va rebre el Premi d'Honor i d'Excel·lència que lliura la Societat Catalana de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia. Amb les obres del nou bloc quirúrgic Ramon Oller s'ha construït una nova planta situada sobre l'antiga zona de quiròfans del centre hospitalari. L'ampliació ha permès de créixer amb quatre noves sales d'operacions, una nova àrea de reanimació amb onze llits, dos magatzems, central d'esterilització, sala d'espera i diverses àrees de treball.

Medalla d'Or del Liceu a Miquel Lerín Vilardell

El dia 25 d'octubre el Gran Teatre del Liceu va fer lliurament de les seves Medalles d'Or a set persones i institucions en reconeixement a llur tasca i dedicació en diversos àmbits de la cultura. Una de les

medalles va ser per a Miquel Lerín Vilardell, fill de Maria Vilardell Viñas i besnet del tenor moianès Francesc Viñas, per la seva dedicació i servei al Liceu i molt especialment per la celebració del Concurs Internacional de Cant que porta el nom del tenor moianès. El concurs, creat l'any 1963 pel seu pare, el Dr. Jacint Vilardell Permanyer, després de més de seixanta anys de funcionament manté la vitalitat i ha sabut adaptar-se al pas del temps, primer amb el bon fer de Maria Vilardell i ara de la mà de Miquel Lerín, fins a entrar en el segle XXI amb força. Pel concurs i pel seu jurat han passat les gran veus del cant que han arribat lluny amb la col·laboració de diversos teatres internacionals (Madrid, París, Londres, Berlín, Milà, Nova York, Los Angeles, San Francisco, Pequín, Moscou) amb les proves prèvies per a arribar a la fase final que se celebra cada mes de gener al Gran Teatre del Liceu.

Dolors Garcia, premi a l'Excel·lència Professional

La moianesa Dolors Garcia, cap del Servei d'Urgències de la Fundació Althaia, ha estat guardonada amb el Premi a l'Excel·lència Professional pel Col·legi Oficial de Metges de Barcelona en la categoria de medicina d'atenció hospitalària. La Dra. Garcia, especialista en medicina familiar i comunitària, està vinculada al Servei d'Urgències de Sant Joan de Déu des de fa més de vint anys: des del 2002 com a metgessa adjunta, en el 2009 com a cap clínic i des del novembre del 2023 com a cap del servei. L'any 2008 hi va posar en marxa el Codi Sèpsia i també hi lidera el projecte d'atenció al pacient crònic complex.

PERFILS

Dolors Picanyol i Pilar Valldeoriola, la cara visible de l'Ajuntament de Moià

Josep Font

Hem quedat un dimecres a la tarda, a dos quarts de set, que és l'hora que tanca l'Oficina d'Atenció al Ciutadà. És fosc i passa una bona estona de l'hora, però van responnent les preguntes i dubtes d'una dona sense mostrar el més petit senyal de pressa. La Dolors i la Pilar són, de ben segur, les qui coneixen i han parlat amb més persones diferents de Moià, i és que són la cara visible de l'ajuntament, per a qualsevol gestió: impostos, padró, canvi de domicili, certificats, queixes... Gairebé tothom hi ha hagut d'anar, per una cosa o una altra. Hi treballen des de fa vint-i-cinc anys i més de trenta, respectivament. Valorem com ha canviat Moià i la seva feina, amb moments molt decisius, com l'arribada de població de l'àrea metropolitana i estrangera, la crisi del 2007 i la pandèmia. Comenten conjuntament els temes, complementant-se l'una amb l'altra.

«Que si ha canviat molt la nostra feina? I tant. Totes dues vam començar treballant a *dalt* (al primer pis de l'ajuntament).» Era un temps després que van baixar per estar més a prop de la gent. En el 2001, amb la intensificació de l'arribada d'estrangers, la seva feina va canviar molt. «Els serveis socials encara eren molt bàsics, a l'ajuntament, i em venien a casa, els estrangers», diu la Pilar. «Trucaven per demanar coses de l'ajuntament. Jo ho entenia, amb la situació en què es trobaven, i no tinc un no per a ningú, però va arribar a una situació en què vaig haver de posar-hi fre.» Expliquen que en aquell boom primer, amb persones de l'Uruguai i l'Equador, la llengua no era cap problema. Però van arribar llavors els primers de la Xina i anaven a l'oficina sense cap

intèrpret ni res. Amb els adults no hi havia manera d'entendre's, però també venien amb nens i feien parlar els seus fills petits, perquè ja entenien alguna cosa.»

I salten al present. «Això està passant ara amb els de Mali. Venen a l'oficina i les mares no poden comunicar-se, però venen amb els nens i, alguns, ja parlen un català perfecte. En determinats casos, el pare ja treballa aquí, com ara a l'escortador —on passen moltes hores— i més endavant arriba la seva parella i van fent reagrupament, ja que tenen fills que viuen en altres llocs. I és el fill qui porta la documentació. Ara, amb els serveis socials organitzats, ja només fem els tràmits administratius.»

La **crisi financera del 2007** va ser un dels pitjors moments, recorden. Amb la revisió cadastral, els rebuts, de cop, es van doblar. La gent demanava fraccionar l'IBI i totes les contribucions. Volien pagar l'impost de vehicles en tres o cinc terminis. Es formaven llargues cues i hi havia crispació: tothom demanava hora amb l'alcalde. Creien que acabarien malaltes. Es quedaven a treballar, a la tarda, amb la documentació que presentava cadascú, com la nòmina o la declaració de renda per a justificar els fraccionaments. A Manresa els deien que ni parlar-ne, que no estava justificat, en molts casos. Recorden que amb les revisions cadastrals va haver-hi molts errors i que a corregir la relació amb el cadastre els va ajudar molt la Rosa Bach, que treballava a Manresa. «Però la gent es queixava aquí», i rememoren aquella etapa, que va ser molt dura.

L'altre moment d'impacte va ser el **COVID**. Tant la Dolors com la Pilar van anar a treballar cada dia, amb el confinament

i durant tota la pandèmia. Calia prestar atenció al públic. Quan tothom estava tancat i feia teletreball, van sortir cada dia de casa. «El poble feia feresa i se sentia el silenci... Van passar quatre dies de Setmana Santa i va arribar el Graners amb un pilot de defuncions de les residències. A què ens enfrontem?» Els fa basarda, quan recorden aquell temps. També hi havia naixements, i tràmits a fer, i gent que trucava dient que necessitaven medicines o menjar i que no podien sortir de casa i, amb la brigada i els serveis socials, buscaven persones que visquessin soles, que podien necessitar ajuda. Cap de les dues no va agafar el coronavirus, insisteixen, tot i estar-hi sempre exposades.

Comentem la dificultat de gestionar les queixes. «De queixes en rebem moltes. A la festa major, pel soroll, que si el camió de les escombraries, que també fa molt soroll, passa a les sis del matí, o el

soroll de les granotes que rauquen al parc (va passar fa un parell d'anys) o el gos i el gall del veí o que les campanes del campanar no deixen dormir. Fins i tot del soroll de l'auditori o la pudor de les granges o que no escombren les fulles de davant les cases.» Els estrangers no es queixen, asseguren. Són els vinguts de l'àrea metropolitana els qui més ho fan, molt més que els qui han viscut sempre aquí. «Els de l'àrea de Barcelona són més d'exigències i se saben totes les normes, que les voreres són estretes i no és legal, que si els horaris dels busos... Intentem que la queixa tingui continuïtat amb els regidors, perquè puguin tenir resposta o propostes de millora. De vegades van després a veure el regidor i allò es converteix en una bassa d'oli, perquè ja s'han esbravat aquí i ja hi van més calmats.»

Algun ajuntament està dificultant els empadronaments... «Si viuen aquí

Dolors Picanyol i Pilar Valldeoriola (fot. J. Font)

CLÍNICA DENTAL PUJOL

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

s'han d'empadronar aquí, això és obligatori. Pots buscar un revolt o una justificació, però la llei diu clarament que cal empadronar tothom. Quan venen a empadronar-se demanem una justificació del domicili on van a viure, ja sigui contracte de lloguer o una autorització d'algú que ja viu al pis. El que no pot ser és que en un pis hi visquin quinze persones. També hi ha gent que té molta mobilitat, que se'n va a la verema a França o que se n'ha anat i no ens ho ha dit... De vegades els fem venir i els volem veure.»

I apareix el tema dels okupes, i la conversa s'alenteix, amb la consciència de tractar un tema sensible... «N'hi ha. Ens diuen que són okupes i et diuen que volen viure en aquesta adreça. Nosaltres mirem de recopilar el màxim d'informació. Ara bé, des del moment de la sol·licitud, l'ajuntament té tres mesos per a resoldre, positivament o negativament, i el silenci administratiu va a favor seu. Nosaltres demanem a la policia i als serveis socials que ens facin un informe per saber si hi viuen. Si hi viuen, cal empadronar-los. I comenten on n'hi ha, de cases ocupades: a Cal Comadran, al carrer Miquel Martí i Pol, en algunes cases de Montví...

I acabem parlant de l'administració digital i de la gestió del cicle de vida: naixements, casaments i defuncions. «L'administració digital ha suposat

un abans i un després i ha facilitat molt les coses, però l'administració dona per fet que tothom té un ordinador a casa i que sap entrar-hi. Aquí expedim la firma digital, que va molt bé. Els gestors ens envien els seus clients, perquè ho fem. Però amb aquests papers que els donem, et demanen: "I ara, amb això, què hem de fer?" "Ah, que no teniu ordinador, no?" "Home, qui l'ha enviat ja ho podia saber!"»

«Hi ha pocs naixements; això es nota molt. La gent es casa pel civil; n'hi ha molts. Són casaments pim-pam: venen aquí amb els texans, dos testimonis i ni festa fan, alguns. Per a nosaltres la feina és la mateixa, en això no ha canviat res. A l'església, aquest any, n'hi ha hagut només un, i eren encara estrangers, de Londres. L'any passat, potser cap. Hi ha parelles, amb fills, que venen pels papers per prudència, per si faltés algú: "És per deixar les coses arreglades." Cada vegada hi ha més incineracions, i llavors han d'anar a Manresa o Vic, o gent que no vol fer cap acte, ni a l'església ni al cementiri, però els tràmits són els mateixos.»

I acaben explicant que de vegades els agraeixen coses per gestions i que és un privilegi treballar al costat de casa, però que han d'assumir que aniran pel carrer i els interpel·laran: «Potser ara no toca, però...», i saben que hauran de donar resposta.

FINESTRA OBERTA

Les pàgines d'aquesta secció volen ser una finestra oberta a l'obra dels creadors i creadores del Moianès; un espai perquè es visualitzi la seva obra i perquè ells mateixos, amb les seves paraules, es presentin als lectors de LA TOSCA. «Finestra oberta» vol explorar la creativitat i la diversitat de disciplines artístiques nascudes de la mà dels artistes que nodreixen amb cultura el nostre entorn. – Neus P. Cirera

Natsumi Kaihara Fermall de la sèrie «No obstant»

Fermall, argent de llei, argent aliatge 800, 55 x 12 x 74 mm

Aquesta peça va néixer durant el desenvolupament de l'última exposició que vaig fer el passat mes d'octubre a Barcelona. Vaig considerar el tema de l'exposició «Espai en blanc 間Ma» com a represa: el començament d'una acció, enfront d'un paper en blanc amb una brotxa a la mà.

Valorem molt el primer pas, però és l'interval serè, just abans de l'acció, el que realment ens impulsa al primer moviment. Per a mi aquest límit de pausa i acció és sagrat. Aquest llindar, aquest moment en què ens enfoquem, es connecta amb el nostre interior. Aquesta comunicació profunda i forta la valoro com un acostament a l'essència de la nostra existència. La meva raó fonamental de treballar és apropar-me a l'essència del silenci i la serenitat.

Aquests últims anys tracto sobre la reticulació. Aquesta tècnica, que requereix un aliatge específic d'argent, em permet de revelar els paisatges que el metall guarda confidencialment.

Per a mi la creació és observar fenòmens davant dels meus ulls, gaudir del

control i del no control, del diàleg amb materials. D'aquí que els trossos d'argent amb paisatges esdevenen resultats únics d'aquest procés per atènyer aquesta essència desitjada. Escullo aquests fragments i els converteixo en objectes portàtils anomenats joies. És aleshores que les peces comencen a tenir altres funcions. És el poder de la joieria artística.

Joieria artística: mentre que la joieria tradicional se centra a produir joies comercials en sèrie, la joieria artística deriva cap a conceptes més profunds i íntims o experimentals. Actualment, aquesta disciplina se centra a transmetre idees i conceptes universals, convertint-se en una eina de comunicació i invitació entre autors i espectadors.

Sempre em sorpenen els comentaris del públic sobre les meves peces. Suggerixen coses que jo mai no havia pensat. D'aquesta manera em conviden a veure-les des d'altres perspectives.

Natsumi Kaihara

Natsumi Kaihara (Tòquio, Japó, 1982). Graduada en joieria artística a l'Escola Massana. Ha fet pràctiques al taller de Marc Monzó i després al de Carles Codina durant dos anys. Amb l'experiència de treballar sis anys a Tòquio, retornà per a ressituar la seva base a Barcelona, amb residència a Moià, a finals del 2021. Des del 2022 treballa paral·lelament en equip amb les joieres japoneses residents a Catalunya Yuko Yamada i Misato Takahashi. La seva obra s'ha exposat en diferents ciutats del món, com ara Estocolm (Suècia), Mont-real (Canadà), Nimega (Holanda), Barcelona o Tòquio (Japó). Coordina exposicions i participa en debats i converses entorn de la disciplina de la joieria; també col·labora en programes de ràdio per difondre aquest sector de la joieria.

ESPORTS

Una nova temporada, més i millor!

Club Esportiu Moià

La temporada 2024-2025 ja està en marxa i les activitats del club no paren. El divendres dia 8 de novembre es va fer la presentació de tots els equips de futbol, i s'ha de dir que el camp de futbol feia molt goig, amb vint-i-un equips, catorze de futbol masculí i set de futbol femení, gairebé tres-cents jugadors i jugadores, que van acabar la festa amb una xocolatada i coca per a tothom.

La sortida de cada equip va anar acompanyada d'una cançó, que havien triat els mateixos jugadors, fent un treball en equip, amb companyonia i esportivitat. I val la pena de continuar aquesta feina i valors pels més menuts, que fan un gran esforç en la pràctica de l'esport, la qual serà per a tots ells una gran experiència, tant en l'exercici del joc com en la convivència humana i esportiva.

La nova temporada l'hem començada plens d'il·lusió, reptes i somnis, i per això es va donar la benvinguda als nous jugadors, sobretot els més petits, molt il·lusionats a jugar a futbol.

Des de la temporada passada s'ha començat un treball d'introducció d'una nova *metodologia d'entrenament*, desenvolupant les habilitats dels entrenadors i entrenadores amb una mica més d'exigència, augmentant les capacitats dels jugadors amb més entrenaments i més partits, creant així a poc a poc un model de joc del club dintre les diferents realitats de cada equip.

Es pretén reforçar la metodologia dels entrenaments amb certa continuïtat i evolució, dotant als entrenadors de més recursos perquè vagin evolucionant i s'aug-

menti el sentiment de pertinença al club amb el lema «Moià és molt Moià». Cosa que ja es veu amb la participació i assistència a tots els entrenaments i especialment amb la gran afluència de públic a tots els partits del cap de setmana, sobretot amb els més grans, primers equips sèniors i juvenils, que són el mirall i els ídols de tots aquests jugadors del futbol base, que, com a tals, han de donar un bon exemple pel que fa al comportament i al compromís.

Des del club volem agrair a tots els membres de la gestió esportiva, Jordi i Guillem, Evaristo i Manel, i a tots els entrenadors, delegats i diferents col·laboradors i a les olímpiques del club i a tota la junta, la gran feina que fan, molt engrescadora i apassionant però a vegades no gaire gratificadora. Sense vosaltres tot això no seria possible.

També donem les gràcies als espònsors que col·laboren amb el club, des dels que col·loquen una placa publicitària fins als que paguen una equipació; tot és benvingut i tot ajuda.

I encara, agrair la confiança dels pares i mares en aquest club, que de mica en mica es fa més gran.

Per acabar, ara que s'acosta Nadal, ho aprofitem per a emplaçar-vos a assistir i col·laborar amb el Quinto de Nadal, que ja fa uns quants anys que s'organitza des del club amb els jugadors i jugadores dels primers equips. Aquest any estarem al gimnàs de l'institut, amb molts premis i paneres, que es repartiran els dies 25 i 26 de desembre i l'1 i 4 de gener.

Moltes gràcies a tothom!

Visca el Moià!

Equips de futbol del C.E. Moià. Primer equip sènior masculí (fot. C.E. Moià)

LLETRES

A propòsit de les Jornades d'Arqueologia

Marian Baqués

La participació en les Setenes Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central el 25 d'octubre passat va desvetllar-me unes preguntes que fa anys m'havia fet. Quan els primers homínids van començar a articular sons per a comunicar-se? Quines circumstàncies ho van propiciar?

La paraula, en la nostra experiència humana, és un dels fets més importants de l'hominització. Som humans gràcies a la paraula. Ens relacionem amb els altres per la paraula. Els nostres pensaments els elaborem i els articulem amb la paraula. La paraula té relació amb el diàleg, amb l'acolliment de l'altre, amb el perdó, amb l'agraïment, amb la reconciliació...

Quan Eudald Carbonell va presidir la Festa de l'Arbre Fruiter del 2006 vam estar parlant sobre els primers passos dels homínids. En un moment donat aquest allibera les mans. Pot alimentar-se amb proteïna animal que cou al foc. El cervell li creix i evoluciona. Una finíssima capa li va recobrint el cervell. És el neocòrtex, el nivell cerebral específicament humà. Amb les mans lliures, per tant, pot crear eines, i amb elles la tècnica. Emergeixen formes simples de comunicació que el llenguatge —el no verbal i el verbal— i el pensament possibiliten. Podem ben pensar que el llenguatge i el pensament es van desenvolupar en la relació que la trobada al voltant del foc i el treball manual fomenten.

Escoltem Alexander R. Luria: «Sota les condicions de la societat primitiva, el llenguatge començà a desenvolupar-se com a mitjà de comunicació. Aleshores, i seguint unes lleis desconegudes, aparegué el llenguatge verbal, les paraules se separaren gradualment de les activitats laborals i dels gestos de senyalització; les paraules començaren a abstenir i a generalitzar i, ensembles, diverses caracte-

rístiques dels objectes. Així acabaren de crear les funcions de designació i al mateix temps les de generalització i sistematització» (A.R. Luria, *Cerebro y lenguaje*, Barcelona 1978).

I aquí s'han esgotat els meus recursos sobre el tema. Però conèixer la gent que investiga els jaciments de Moia m'ha obsequiat amb una amistat entranyable, la d'en Jordi Nadal. Ell m'ha donat més informació, que introdueix així: «Respecte als orígens del llenguatge des de la perspectiva de l'hominització, el cert és que no és un tema que controli gaire i tampoc no hi ha gaire bibliografia, atès que és una qüestió de poca "visibilitat arqueològica". Més enllà de les proves empíriques de la capacitat fonadora dels humans, a través de l'anatomia (hioides) o del desenvolupament de determinades àrees del cervell que avui vinculem a l'existència d'un llenguatge complex, mitjançant les empremtes de la part interna dels cranis que s'han conservat, sovint s'intenta cercar proves de les capacitats lingüístiques a través de les evidències culturals que impliquen intel·ligència simbòlica, com les manifestacions artístiques.»

I Nadal em convida a llegir un article sobre l'evolució del llenguatge de Iain Davidson, el qual escriu: «Com van arribar els nostres avantpassats a salvar la bretxa entre els humans i els altres animals? Un argument mostra la importància de les interaccions basades en el llenguatge per a definir el comportament mental de les persones en les nostres interaccions socials. Segons la nostra opinió, el llenguatge i el pensament s'aprenen al pit de les nostres mares mitjançant interaccions que impliquen una atenció conjunta entre la mare i el nadó. El nostre segon argument mostra com les circumstàncies de l'atenció con-

junta van sorgir a partir de l'emergència evolutiva del bipedisme i la dependència infantil perllongada, donant lloc a un canvi de circumstàncies per a l'aprenentatge i la transmissió del coneixement. Les circumstàncies anatòmiques del bipedisme i, en menor mesura, la dependència infantil prolongada es poden rastrejar en el registre de l'antropologia física, i els productes de la conducta apresada es poden estudiar a través del registre arqueològic» (Iain Davidson, «The archaeological evidence of language origins: states of art», dins M. Christiansen i S. Kirby, *Language evolution: states of the art*, Oxford University Press, 2003, pp. 140-157).

Afegim-hi un fragment d'un capítol de Sergio Balari: «L'aparició del llenguatge humà es considera generalment com una de les principals transicions en l'evolució del món orgànic: la característica definidora de l'espècie humana o, en qualsevol

cas, un gir crucial al seu interior. La qüestió no està exempta de polèmica, com no ho han estat les habilitats lingüístiques. S'ha argumentat que és present en altres espècies d'homínids. L'evidència rellevant va des de dades genètiques fins a la presència/absència d'algun tipus de "cultura simbòlica" —i consideracions relatives a l'anatomia dels òrgans de la parla i l'oïda també abunden. La nostra perspectiva, sovint anomenada biolingüística, es remunta a idees de Noam Chomsky i altres autors, que s'estenen des de la lingüística a altres àrees de la ciència cognitiva» (Sergio Balari i altres, «The archaeological record speaks: bridging anthropology and linguistics», *Research International Journal of Evolutionary Biology*, vol. 2011, pp. 1-17).

No he volgut deixar de citar l'aportació del meu amic Ignasi Ivern, juntament amb Adolf Perinat. Quan parla de les «neuro-nes mirall» obre nous camins: «Resulta

Alguns dels assistents a les Setenes Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central

molt interessant l'aportació que fa la neurobiologia sobre les neurones mirall i la seva relació amb la capacitat d'imitar i de sintonitzar amb altres ments. La gesticulació ha estat sempre molt important en la comunicació. Sabem que les neurones mirall són clau per a controlar les mans i descodificar els moviments de les mans dels altres. Aquestes neurones, fins i tot abans que els éssers humans poguessin enraonar, ja servien per a la comunicació no verbal. Les neurones mirall s'activen quan faig certes coses, però també quan veig fer-les als altres, de manera que estableixen un canal de comunicació entre els altres i jo. Hi ha experiments que demostren que les regions cerebrals que s'activen en parlar, en el lòbul frontal, també s'activen en escoltar altres persones que parlen, de manera que fins i tot aquestes

regions que controlen la llengua i els llavis mentre enraono entren en joc quan escolto parlar els altres i estic callat. Les regions que controlen la llengua i els llavis estan tan actives com si fos jo mateix qui estigués enraonant. Probablement, l'evolució de les neurones mirall ha estat fonamental perquè els humans aprenguéssim a parlar» (Ignasi Ivern i Adolf Perinat, «Els orígens del llenguatge en l'evolució humana», *Aloma*, 28, FPCEE Blanquerna, URL, 2011, pp. 13-40).

Fins aquí, alguns suggeriments que poden ajudar a aprofundir el nostre coneixement sobre l'home.

Acabem amb l'aguda resposta que un professor va donar a un alumne quan aquest li preguntà per què els simis no parlaven. «És que, potser, no tenen res a dir-se», va respondre.

UNA MICA D'HISTÒRIA

L'avi, Oleguer Mas Comellas, conegut com el Llogari Mas

Jordi Fonts Mas

Llogari Mas (esquerre) i Mariano, l'any 1924

(fot. Renom)

Aquest relat és fruit d'una investigació i dels pocs comentaris que explicaven els grans, en record d'Oleguer Mas Comellas. En els documents oficials sempre apareix com a «Olegario Mas», excepte en un padró de Mojà de 1910, en què és identificat com a Llogari Mas, el nom pel qual era conegut.

L'any 1924 el Centre d'Esports Mojà disputa un enfrontament de futbol i l'equip s'exposa en formació esportiva per a la fotografia oficial. Entre els assistents hi trobem Oleguer Mas Comellas, al costat d'un bon amic, el Mariano. Que sapiguem, és la primera imatge de l'avi, nascut el 31 d'agost de 1907 al carrer de Santa Mag-

dalena, número 5, fill d'Agustí, natural d'Oristà, i d'Ignàsia, natural de Moià.

En 1933, tenint ell vint-i-sis anys, marxa de casa per anar a França a treballar i estableix la seva residència habitual a la població de Font-romeu. En aquell moment tenim notícies que no estava registrat o afiliat a cap partit ni sindicat.

En 1936 travessa la frontera per Puigcerdà amb la documentació en regla i es trasllada a Moià, on resideixen els seus familiars. Un cop aquí, s'afilia al sindicat de la CNT, posant-se a treballar al bosc. Sabem també que durant la guerra es va allistar a la 26 Divisió de la CNT, la Columna Durruti.

Més endavant, en 1938, va ser mobilitzat per l'exèrcit republicà, essent destinat a la Tercera Divisió 31 Brigada Mixta al front de Lleida, i més tard al de l'Ebre, on va ser ferit i després evacuat a l'hospital de Figueres. També estaria als fronts de Tarragona i Lleida. Amb la retirada, va marxar a França per la Guingueta d'Ix (Bourg-Madame), essent internat al camp de concentració d'Argelers i més tard en una companyia de treball. Després de ser alliberat en 1940, continuà treballant en diferents llocs, fins al gener de 1945, que va marxar a treballar a Normandia. Hi estaria fins al mes d'agost d'aquell mateix any, quan es traslladà el departament dels Pirineus Orientals, on treballà de paleta i participà en la CNT.

L'avi explicava que aquest partit, com els altres, celebrava sovint mítings a Tolosa de Llenguadoc i en altres capitals, però que no ho feien en pobles petits i que ell no va assistir a cap míting. L'1 de novembre de 1946 va passar clandestinament la frontera d'Osseja i Planoles, seguint per Ribes i Campdevànol, i es dirigí a la seva vila natal. Un cop a Moià no es deixà veu-

re per la població, per temor de possibles represàlies, i s'amagà durant nou dies. Va visitar la seva mare, de setanta-vuit anys, a qui entregà unes cinc-centes pessetes que havia adquirit a Perpinyà a canvi de cinc mil francs. El desè dia de novembre de 1946, sortint de Moià en direcció a Vic i a l'altura de la Farga de Bebié, va ser detingut per un comandant de la Guàrdia Civil acompanyat de dos guàrdies més, molt a prop de l'estació ferroviària. Aquest viatge el realitzava amb un menor de catorze anys, fill del seu germà, ja exiliat a França; aquest seu nebot va ser retornat per força al seu domicili de Moià. Preguntat sobre com havia adquirit la documentació, manifestà que feia uns quants

mesos, quan tenia la intenció de venir a veure els seus familiars, va preguntar a altres espanyols de Font-romeu la manera d'adquirir la documentació i li van contestar que amb dos mil francs seria senzill de tenir-la. Ell anava constantment a Tolosa i és on van quedar per a lliurar-li la documentació; li demanaren a quin nom ho havien de posar i ell donà el nom del germà de la seva cunyada, Ramon Bruch Rovira, el qual havia mort durant la guerra. Preguntat per què no venia el seu germà, respongué que per haver ocupat un càrrec a l'ajuntament en època roja i el temor de ser detingut i sancionat (el seu germà, Domingo Mas Comellas, havia estat regidor de Finances i alcalde de Moià).

El dia de la detenció portava el damunt una nota amb la llista dels membres de la seva família que volia traslladar a França, una llanterna, una navalla, una capsa de ganivetes d'afaitar, roba, una bota de vi i la cartera amb un bitllet de cent pessetes i cent vuitanta-set francs, a part d'un carnet d'identitat francès, una targeta de raciona-

ment a nom de l'esmentat Ramon Bruch Rovira, un salconduit especial per a fronteres i una cèdula personal. També li preguntaren qui ensenyava els traçats a seguir per les muntanyes, si els acompanyava algun guia, i ell els va respondre que no necessitava cap guia, que coneixia molt bé el terreny i que també el coneixia per haver treballat en els trams del ferrocarril de la línia de Puigcerdà.

L'avi explicava poques coses d'aquella època i, si ho feia, amb poques paraules comentava que havia passat claudes-tinament els Pirineus, que treballava a la «Petita Sibèria», sobrenom de la Tor de Querol pels seus durs hiverns, que va estar a Normandia construint ponts per on poder passar els aliats i o destruir-los per evitar que hi passés l'enemic, i que viatjava amb un basc i un manyo, entre altres...

El 12 de febrer de 1949 es casa amb l'àvia, Nativitat Corts Vilanova, a la vila de

Moià, i passen a viure al carrer de Francesc Viñas. Ell continua amb la seva professió de constructor, que amb els anys compagina amb aficions com la caça i l'apicultura; tot i que ell no es considerava apicultor, ho expressava dient que era productor de mel.

En 1976 el GEMI va anar a casa de l'avi per esbrinar la ruta de l'exili cap a França. Ell els ho explicà de la millor manera, tot i que en molts casos havien de variar la ruta pels controls de la Guàrdia Civil, que feia molt bé la seva feina. Actualment el GEMI encara continua utilitzant aquesta ruta Moià-França com a esbarjo. I lamentablement encara hi ha qui marxa a l'exili...

(Nota: part de la informació és fruit de la declaració que fa l'avi en la seva detenció a la Farga de Bebié pel comandant de la Guàrdia Civil Enríque Méndez Fraile).

PUBLICACIONS

Llibres

L'estiueig a Calders (1947-1972)

Calders: Ajuntament de Calders, 2024. 34 pp.

Opuscle resultant de l'exposició que tingué lloc entre el 21 de gener i el 10 de febrer del 2023, impulsada per Montserrat Torra Puigdemívol. Recull els records sobre l'estiueig a Calders de Josep Armengol Puig, Miquel Esquius Ausió i Lurdes Castells Centellas.

Estudis de llengua i literatura catalanes. LXXXVIII, Miscel·lània Joaquim Rafel/1

Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2024. 260 pp.

Conté el treball «Aspectes lingüístics sobre fitònims del parlar de l'Alta Segarra», del lingüista moianès Carles Riera (pp. 215-239), il·lustrat amb un mapa.

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

Revistes

—**Butlletí Oficial del Bisbat de Vic**, juliol-agost 2024, amb una ressenya de la *Poesia completa (1957-2023)* de Josep Ruai x i Vinyet.

—**Catalunya Cristiana**, 20-10-2024 i 27-10-2024, amb una entrevista a J. Ruai x i una carta d'ell mateix, titulada «Per si de cas...».

Diaris

Regió7

17-10-2024

«Investiguen una possible avaria en el motor de l'ultralleuger estavellat a Moià. En poc més de dos anys, el Moianès ha registrat tres accidents aeris, amb un pilot mort el 2022 i quatre víctimes en un xoc entre dues naus l'any passat. Un error comunicatiu va provocar el xoc entre dos ultralleugers a Moià l'any passat».

20-10-2014

«Els jocs de taula centren la tercera edició de la iniciativa Calders Juga. El municipi acull el festival impulsat per l'associació Caldaus amb diverses activitats, dinar popular, jocs de rol i espais per als jugadors més petits. El Casal va ser punt de trobada cultural, amb torneigs i demostracions».

31-10-2024

«Moià pujarà el 21% el rebut de les deixalles l'any que ve i manté l'IBI. Junts retreu que no

es faci una rebaixa de la contribució, i AraMoià defensa la necessitat de mantenir ingressos per a afrontar les inversions previstes».

3-11-2024

«Alfalten la carretera d'Artés a Calders per obrir-la al trànsit l'11 de novembre. La circulació pel tram del vial en obres entre el nucli bagenc i Vista Pirineu es va tallar pel juliol i s'ha allargat perquè s'han ampliat les milleres uns quants metres més. Un cop reobert el tram afectat a la circulació, es continuarà amb les obres finals».

ara

8-10-2024

«Què fa Pamela Anderson a Castellterçol?», article sobre la filmació d'una pel·lícula.

27-10-2024

«Quan veig la meva mare a la residència, em venen moltes ganes de matar-la», entrevista a la novel·lista Carlota Gurt i Daví.

BREUS

Consulta popular sobre l'escorxador i la planta de biogàs

La Comissió per a la consulta popular ha endegat una campanya de comunicació en què explica que el 22 de setembre van fer la instància a l'Ajuntament de Moià i que, tal com LA TOSCA va publicar, el consistori té tres mesos per a respondre i que «ens trobem a dos terços del camí». A més de no haver donat resposta, els portaveus de la comissió asseguruen que l'alcalde no s'ha reunit amb ells.

La C-59 renovada comença amb mal peu

El projecte d'ampliació i condicionament de la C-59 ha estat valorat insuficient per força persones. Amb l'accés a la zona industrial del Prat encara pendent, la tercera setmana de novembre va ser fatídica. El dilluns 18 es començà a asfaltar de nou la trama urbana de Sant Feliu de Codines. Les cues van arribar a una hora i mitja per a travessar la població. A dos quarts de vuit del vespre la Policia Local va haver d'aturar les obres. El dijous 21, un accident amb xoc frontal entre dos cotxes i un autocar implicat, a la sortida de Castellterçol en direcció a Barcelona, va provocar alguns ferits lleus i unes retencions que també van arribar a una hora i mitja, fins al punt que s'arribà a desviar el trànsit cap a Granera, en direcció a Barcelona, amb un itinerari per camins locals asfaltats.

Exposició de Cárdenas i Etchegaray

Del 9 al 17 de novembre la sala del Casal ha mostrat el projecte d'investigació artística «Detenerse, desbordarse», de Krystel Cárdenas i Francisca Etchegaray, fruit de l'intercanvi impulsat per A Cobert i Entorn, espais de creació de Moià i Lles de Cerdanya. Cárdenas se centra en l'aigua i en els processos de solidificació amb cera; per la seva banda, Etchegaray s'endinsa amb la fotografia analògica en la memòria col·lectiva a través d'objectes quotidians.

Escola Pia

Amb el nou curs ha canviat la direcció del col·legi de l'Escola Pia de Moià. Fins ara ho havia estat Giannina Aztarain Jò i a partir d'ara ho serà Xavier Salvador Galí.

Cloenda diocesana del procés de beatificació

El dia 16 de novembre va tenir lloc al palau episcopal de Vic el solemne acte de cloenda, en la seva fase diocesana, del procés de beatificació o declaració de martiri de 169 preveres i seglars que moriren violentament en la persecució religiosa dels anys de la darrera guerra civil espanyola (1936-1939). Entre aquests servents de Déu hi figuren els següents sacerdots nascuts o residents al Moianès (per ordre alfabètic): Pere Farràs Peipoch, nat a l'Estany, rector de Calaf i assassinat a la Molsosa (Solsonès); Marià Gros Serra, nat a Calders, ecònom de Marfà (Castellcir) i assassinat a Cabrera de Mar (Maresme); Francesc Güell Alberch, nat a l'Estany, rector de Bellprat (Anoia) i assassinat allí mateix; Evarist Morató Carner, nat a Moià, beneficiat de Moià i assassinat a Calders; Just Morató Carner, nat a Moià, beneficiat de Moià i assassinat a Collsuspina; Pere Perramon Paloma, nat a Calders, rector de Moià i assassinat a Cabrera de Mar; Antoni Picas Farguell, nat a Sant Boi de Lluçanès, rector de l'Estany i assassinat a Sant Bartomeu del Grau; Valentí Saladelafont Casas, nat a Calders, capellà adscrit a la parròquia de la Mercè de Barcelona i assassinat a Torrelavit (Alt Penedès); Miquel Soler Serra, nat a Rodors (Moià), capellà de la Casa de Misericòrdia de Vic i assassinat a Gurb (Osona); Jaume Tornamira Guixà, nat a Borredà, rector de Calders (parròquia de Sant Vicenç) i assassinat a Cabrera de Mar. Ara la documentació serà enviada a la Congregació per a les Causes dels Sants (Roma) per a la fase següent.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Martina Benítez Muñoz, filla de Sergio i de Judit, dia 3 d'octubre.

Manu Rojas Bernal, fill de Frank Ricardo i de Mónica, dia 10 d'octubre.

Violeta Saavedra Ramírez, filla de Mariano i de Naila, dia 21 d'octubre.

Mark Stan Praprotnik Homs, fill de Florian i de Laura, dia 23 d'octubre.

Núria Viñals Vilanova, filla de Guillem i de Cristina, dia 23 d'octubre.

Carla Sabido Fruitós, filla de Javier i de Cristina, dia 11 de novembre.

Defuncions

Sebastià Solà Santacreu, de vuitanta anys, dia 14 d'octubre.

Dolors Pallejà Martínez, de noranta-un anys, vídua de Francesc Ros, dia 18 d'octubre.

Maria Olivella Santa Eugènia (la Maria del Círcol), de vuitanta-set anys, dia 21 d'octubre, a Plaisance-du-Touch.

Antonio Font Pla, de setanta-dos anys, vidu d'Elena Gallaguet, dia 30 d'octubre, a Manresa.

Joan Antonell Corominas, de noranta-dos anys, vidu de Maria Dolors Creus, dia 31 d'octubre.

Núria Sala Bach, de noranta-un anys, dia 1 de novembre.

Joan Fonts Vilà, de vuitanta-vuit anys, vidu de Pilar Barrachina, dia 5 de novembre.

Ángel Viñolo López, de vuitanta-un anys, dia 11 de novembre.

Remei Puig Rúbies, de setanta-nou anys, dia 12 de novembre.

Jordi Pérez Camarena, de seixanta anys, dia 16 de novembre.

NECROLÒGIQUES

Croquis d'un prohom moianès

Josep Ruaix i Vinyet

Ignasi Alberch Arisa

El proppassat dia 18 d'octubre va morir Ignasi Alberch Arisa, un autèntic

prohom moianès. Val la pena que fem un croquis de la seva biografia.

L'Ignasi va néixer a Moià (al Poble-nou) el 12 de juliol de 1942, fill de Sebastià Alberch i de Rosa Arisa. Tenia una germana, Montserrat, vuit anys més gran que ell.

Vam coincidir a l'Escola Pia de Moià, on ell va cursar els estudis de primària i de comerç. Recordo que era un nen dòcil, aplicat i piadós. Com que el seu pare era l'encarregat d'una fàbrica tèxtil (situada a la carretera de Vic), li va recomanar que anés a estudiar teoria de teixits a Manresa. Ho va fer, però no li agradà. Llavors entrà a treballar en el que popularment anomenàvem «el Sindicat» —oficialment, en aquell temps, Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos—, a la carretera de Barcelona, on va exercir tasques de gerent durant quaranta-dos anys. Aquesta entitat passà a anomenar-se, amb els

consegüents canvis legals, Cooperativa Agropecuària del Moianès. Pel seu càrrec en aquesta empresa de la pagesia, organitzava cada any la festa de Sant Isidre i va ser membre del Patronat de la Lliga de Defensa de l'Arbre Fruiter (1993-1996). Coneixedor dels intrínquils de l'administració i la burocràcia, havia ajudat moltes persones, de forma desinteressada, a fer gestions en temes com la jubilació i similars.

El seu pare també era músic (pianista de l'orquestra moianesa Ideal Jazz) i, així, va transmetre al seu fill l'afició per aquest art. Havent-hi llavors a Moià Mn. Josep Miralpeix, organista de la parròquia (de 1955 a 1983), va seguir amb ell estudis musicals i formà part destacada del Cor Parroquial (primer exclusivament masculí i després mixt) que dirigia l'esmentat prevere. Arran de la mort d'aquest (1983), l'Ignasi prengué la batuta de l'agrupació coral, durant més de trenta anys, en què l'entitat desenvolupà molta activitat; per posar un sol exemple, anà a cantar la missa dominical televisada més de quaranta vegades. Però el Cor Parroquial va organitzar també activitats de més abast. La més sonada, l'espectacle «De molí a castell», l'estiu de 1989, a Castelnou de la Plana, espectacle que es presentà tres vegades. Semblantment cal destacar l'escenificació dels «Pastors» al Casal en els anys 1992 i 1996, com també unes manifestacions religiós-populars durant la Setmana Santa dels anys 2000 i 2001, fetes a la plaça Major en un ambient nocturn, manifestacions que venien a ser unes variants de la tradicional processó del Divendres Sant, en la qual el cor igualment participava, com participava de manera habitual en molts altres actes, a la nostra vila i a fora.

Una ocupació digna de tota lloança que dugué a terme Ignasi Alberch fou la de secretari i comptable de l'Hospital-Re-

sidència de la Vila de Moià, en uns anys en què aquesta benemèrita institució va experimentar un gran desenvolupament. També en aquest cas substituïa Mn. J. Miralpeix. L'Ignasi va començar a exercir el càrrec en temps de Mn. Tomàs Gurri —rector de la nostra parròquia (dignitat que llavors comportava la presidència de l'històric establiment) de 1970 a 1980—, el qual posà en ell tota la confiança, i s'acabà amb l'inici del rectorat de Mn. Francesc Xavier Arumí (1996).

Tornant a l'aspecte musical, també va ser director, aproximadament des de 1989 i durant uns divuit anys, dels Cantaires de l'Esplai, cor masculí especialista en el cant d'havaneres. D'altra banda, compongué cinc sardanes, que han romàs inèdites; una es titula «El Salgot» i va posar-hi lletra l'exquisida poetessa local Josefina Pons. En un caire més puntual, recordem que va ser uns quants anys (1966-1977) redactor o col·laborador de LA TOSCA, feu de Rei Negre en la cavalcada del 5 de gener de 1993 i de banderer dels Tres Tombs a finals de gener de 1999. Puc afegir que era col·leccionsita de goigs, dels quals arribà a aplegar 2.500 exemplars, i de segells postals.

Des del punt de vista familiar, es va casar amb Josefina Alsina Clopés el 26 d'abril de 1969, a Moià mateix. Foren sempre un matrimoni molt ben avingut.

Lamentablement, cap a l'any 2006 els seus problemes de salut el van obligar a deixar totes les activitats i a internar-se a l'Hospital-Residència, una entitat, com he dit, que ell contribuï, com ningú, a consolidar. Afectat per una malaltia degenerativa, s'hi ha estat uns divuit anys, fins a la seva defunció, tal com s'ha vist abans, el dia 18 d'octubre, un divendres.

Les exèquies es van celebrar dignament l'endemà, dissabte dia 19 d'octubre, a la tarda, al nostre temple parroquial, presidides per Mn. Carles Riera, que

predicà una substanciosa i alhora suc-cinta homilia. El violinista Sergi Renom hi posà el seu art musical, i Montserrat Pascual, antiga cantaire del Cor Parro-quial, llegí una emotiva glossa adreçada al finat.

Queda palès, doncs, que els vuitan-ta-dos anys de vida d'aquest prohóm

moianès han estat ben profitosos per a la vila que el veié néixer, per a l'art musical, per a la beneficència i per a la religiositat. En expressar públicament el condol a la seva vídua Josefina, en la companyia de la qual l'Ignasi expirà, no puc sinó concloure amb un sentit «al cel sia».

L'arbre i l'arrel, les fulles i la branca *Els fills d'en Joan Fonts Vilà*

El pare ha marxat amb el caient dòcil de les hores darreres. El seu últim fil de vida ha commogut el nostre alè.

La sotragada al cor no ens deixa i ens hem disposat a un adeu sense vigília. De cop apareixen els episodis del camí d'una vida, els escenaris de les vivències revi-sades i explicades per ell mateix tantes vegades.

L'adeu vol girar full, i el que més sen-tim és el ressò del que vàrem viure: el nos-tre pare era un home càlid, sense gaires estridències, reservat i alhora divertit. El seu fer era ple d'innombrables moviments que donaven sentit al seu esperit inquiet i complaent. Va perdre la memòria, però el seu afecte restà intacte.

Ell ens duu, se'ns enduu una mica. La nostra vida, sense ell, camina un xic més nua. La mort destria el seu espai del nostre.

Tanmateix, demà hi haurà una alba de records vius que donaran forma al dia que avança i sabrem que el regust del pare ens acompanyarà molt, molt enllà. Gràci-es, pare.

Tots portem el poble dins nostre, el bressol del que fou i que sempre ens ha acotxat. Com un bosc que creix, el poble gira amb la roda del temps, i les hores que passen fan créixer les branques. Ara un arbre cau, pel camí d'un infinit que a pe-nes coneixem: és el pare, és el pare. Bon camí!

Gràcies als qui ens heu acompanyat en el dol i que el vau conèixer i estimar. Gràcies ben sincerament.

Joan Fonts Vilà

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

OCTUBRE 2024

DÈCADA	 TEMPERATURES			 ESTAT DEL CEL			 VENT	 PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	20,4	11,7	16,1	3	3	4	SSW	32,2	
De l'11 al 20	19,5	11,2	15,4	5	3	2	SSW	55,8	
Del 21 al 31	18,7	11,7	15,1	0	4	7	SSW	71,2	159,2

COMPARATIVA OCTUBRE 1924 - 2024

	Octubre 1924	Octubre 2024
Mitjana de les màximes	17,4	19,4
Mitjana de les mínimes	8,5	11,5
Temperatura mitjana	12,9	15,5
Màxima absoluta	22,0	23,9
Mínima absoluta	4,0	6,9
Pluja mensual	60,2	159,2
Pluja màxima en un dia	29,0	56,8
Dies de pluja	7	14

OCTUBRES AMB MÉS DE 150 LITRES DE PLUJA DES DE L'ANY 1916

Any	Total de litres	Litres del dia més plujós	Any	Total de litres	Litres del dia més plujós
1919	175,9	70,0	2003	155,7	33,0
1965	228,0	No consta	2005	152,7	64,9
1977	151,2	48,0	2018	219,8	59,2
1994	229,2	75,0	2024	159,2	56,8

Les dades meteorològiques de Moia actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la web gestionada per la família de Carles Illa i Casanova, *MeteoMoia.cat*. També es pot seguir al Twitter (@MeteoMoia), al Facebook (Meteo.Moia) i a Instagram (@elmoianes).

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **2 de gener**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

**Per a dents
més blanques**

DENTIBLANC

El dentífric amb extracte de papaia,
d'ènèrgica acció emblanquidora.

**DENTS NETES,
BLANQUES I
BRILLANTS**

Demani consell farmacèutic.

**HERBORISTERIA
FITOTERÀPIA
ALIMENTACIÓ I
COSMÈTICA NATURAL**

DIETÈTICA LA PLAÇA
Plaça Major nº 11 B - 08180 Moià
dieteticalaplaza@gmail.com
Tel 938 301 101

DIETÈTICA
La Plaça
des de 1985

**Celebrem un any del trasllat
al nou local de la Plaça Major**

